

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EVLİ OLMAYAN BİREYLERİN EVLİLİK KAYGISI İLE
EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM VE EVLİLİK
BEKLENTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Kübra GÜLER

Enstitü Anabilim Dalı :Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı :Klinik Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI

İSTANBUL-2021

T.C.
İSTANBUL KENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**EVLİ OLMAYAN BİRELERİN EVLİLİK KAYGISI İLE
EVLİLİĞE YÜKLEDİKLERİ ANLAM VE EVLİLİK
BEKLENTİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra GÜLER

Enstitü Anabilim Dalı :Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı :Klinik Psikoloji

Bu tez 14/ 06/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim

Kübra Güler

14.06.2021

ÖNSÖZ

Tez yolculuğumun başından itibaren karşılaştığım zorluklarda mesleki bilgisi ve tecrübesiyle katkıda bulunan tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI'ya minnetlerimi sunarım.

Her konuda benim sonuna kadar destekçim olan, hayatım boyunca da bana inandıklarını ve yanımda olduklarını hissettiren çok sevdiğim ailem... Maddi ve manevi desteğini asla esirgemeyen babam, deyim yerindeyse her türlü kahrımı çeken annem ve değerli kardeşim size ne kadar teşekkür etsem az gelir. Sizi seviyorum, olmasaydınız bu tez de olmazdı.

En ümitsiz olduğum anlarda motivasyonumu sağlamama yardım eden ayağa kalkma gücünü kendimde bulmama sebep olan çok kıymetli arkadaşlarım, aynı zamanda meslektaşlarım Esmanur ve Edanur'a teşekkürü bir borç bilirim.

Engeller karşısındaki beyin fırtınası ekibim, birbirimizin derdiyle dertlendiğimize emin olduğum, beni bu tezin bitebileceğine inandıran süreci birlikte yürüttüğüm arkadaşlarım; Elif, İlknur ve Sena'ya çok teşekkür ederim.

Aynı zamanda zorlu pandemi şartlarından geçtiğimiz bugünlerde kendi ve sevdiklerinin hayatını tehlikeye atan tüm sağlık personellerine saygı ve minnetlerimi sunarım.

Kübra Güler

14.06.2021

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KISALTMALAR	i
TABLO LİSTESİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
1.1. Evlilik	7
1.2. Evlilik Kaygısı.....	8
1.2.1. Evlilik Kaygısı İle İlgili Yapılan Çalışmalar	10
1.3. Evliliğe Yüklenen Anlam	11
1.3.1. Sembolik Etkileşimcilik.....	12
1.3.2. Evliliğe Yüklenen Anlam İle İlgili Yapılan Çalışmalar	13
1.4. Evlilik Beklentisi	15
1.4.1. Evlilik Beklentisi İle İlgili Yapılan Çalışmalar	18
BÖLÜM 2: YÖNTEM VE TEKNİKLER	22
2.1. Araştırma Modeli	22
2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	22
2.3. Veri Toplama Araçları.....	23
2.3.1. Sosyodemografik Veri Formu	23
2.3.2. Evlilik Kaygısı Ölçeği (Marriage Anxiety Scale).....	23
2.3.3. Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği (The Scale of the Meaning of Marriage)..	24
2.3.4. Evlilik Beklentisi Ölçeği (The Marriage Expectation Scale)	25
2.4. Verilerin Toplanması.....	25
2.5. Verilerin Analizi	26
BÖLÜM 3: BULGULAR	27
3.1. Birinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular	27
3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Ait Bulgular	27
3.1.2. Yaş Değişkenine Ait Bulgular	28

3.1.3. İlişki Durumu Değişkenine Ait Bulgular.....	29
3.2. İkinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular.....	30
3.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulgular.....	31
3.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulgular.....	32
BÖLÜM 4: TARTIŞMA.....	34
4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması	34
4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması.....	38
4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması.....	41
4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması ...	43
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	45
KAYNAKÇA	48
EKLER.....	56
ÖZGEÇMİŞ.....	61

KISALTMALAR

EBÖ	: Evlilik Beklentisi Ölçeği
EKÖ	: Evlilik Kaygısı Ölçeği
EYAÖ	: Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	22
Tablo 2. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	27
Tablo 3. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanları ile Yaş Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	28
Tablo 4. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanlarının İlişki Bulunma Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	29
Tablo 5. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam İçin Betimleyici İstatistikler	30
Tablo 6. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonucu	31
Tablo 7. Evlilik Kaygısının, Evlilik Beklentisi ile Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanlarınca Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	32

ÖZET

İstanbul Kent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü- Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı İle Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	
Tezin Yazarı: Kübra GÜLER	Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI
Kabul Tarihi:14/06/2021	Sayfa Sayısı: iv (ön kısım) + 55 (tez)+ 5(ek)
Anabilimdalı: Psikoloji	Bilimdalı: Klinik Psikoloji
<p>Bu araştırmada, evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik beklentileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir.</p> <p>Araştırma, 18-25 yaşları arasında değişen 322 kadın ve 132 erkek olmak üzere toplam 454 katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırmada evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı düzeylerini belirlemek için Çelik ve Erkilet (2019) tarafından geliştirilen Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ), evliliğe yükledikleri pozitif-negatif anlam düzeylerini belirlemek için Özabacı, Körük ve Kara (2018) tarafından geliştirilen Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği(EYAÖ), evlilik beklentisi düzeyleri için Jones ve Nelson(1996) tarafından geliştirilen Öz Soysal ve arkadaşları (2016) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Evlilik Beklentisi Ölçeği(EBÖ) ve araştırmacı tarafından hazırlanan sosyodemografik veri formu kullanılmıştır. Veri toplama araçları, katılımcılara çevrimiçi yolla ulaştırılmıştır.</p> <p>Araştırmada elde edilen veriler üzerine Bağımsız Gruplar t-testi, Pearson Korelasyon ve Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri yürütülmüştür. Verilerin analizi, SPSS (25) paket programı ile yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, katılımcıların evlilik kaygısı puanları, evlilik beklentisi puanları ve evliliğe yükledikleri pozitif-negatif anlam puanlarının birbirleri ile anlamlı ilişkili olduğunu göstermiştir. Yapılan çoklu doğrusal regresyon analizinin bulgularına göre evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlam, evlilik kaygısının %27.7'sini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak araştırmanın sonuçları ilgili alanyazın doğrultusunda tartışılmış, ilerideki araştırmacılar için önerilerde bulunulmuştur.</p>	
Anahtar Kelimeler: Evlilik, Evlilik Kaygısı, Evliliğe Yüklenen Anlam, Evlilik Beklentisi.	

ABSTRACT

Istanbul Kent University, Institute of Graduate Education- Abstract of Master Thesis

Title of the Thesis: Research Of The Relationship Between Marriage Anxiety Of Unmarried Individuals, The Meaning They Attributed To Marriage And Their Marriage expectations	
Author: Kübra GÜLER	Supervisor: Asst. Prof. Ahmet SAPANCI
Date: 14/06/2021	Nu. of pages: iv (pre text) + 55 (main body) +5 (App)
Department: Psychology	Subfield: Clinical Psychology
<p>In this study, it was aimed to examine the relationship between marital anxiety, the meaning of marriage and marriage expectations of unmarried individuals. The research was carried out with the relational scanning model, one of the quantitative research methods.</p> <p>The research was carried out with a total of 454 participants, 322 women and 132 men, aged between 18-25. In this study, Marriage Anxiety Scale (MAS) developed by Çelik and Erkilet (2019) to determine the marital anxiety levels of unmarried individuals, and The Scale of the Meaning of Marriage (SMM) developed by Özabacı, Körük and Kara (2018) to determine the positive-negative meaning levels they attribute to marriage, Marriage Expectation Scale (MES) developed by Jones and Nelson (1996) and adapted into Turkish by Öz Soysal et al. (2016), and sociodemographic data form prepared by the researcher were used. Data collection tools were delivered to participants online.</p> <p>With the data obtained in this study Independent Groups t-test, Pearson Correlation and Multiple Linear Regression analyzes were performed. The analysis of the data was done with the SPSS (25) package program. The findings showed that the participants' marital anxiety scores, marriage expectation scores and positive-negative significance scores they attributed to marriage were significantly correlated with each other. At the same time, the finding of the multiple linear regression analysis is that the marriage expectation scores and scores attributed to the meaning of marriage explain 27.7% of the marriage anxiety scores. Finally, the results of the research were discussed with the relevant literature, and recommendations were made for future researchers.</p>	
Key Words: Marriage, Marriage Anxiety, Meaning of Marriage, Marriage Expectation.	

GİRİŞ

Evlilik ve aile, insanlık tarihi süresince toplumun esas öğelerinden olmuşlardır. Bununla beraber zaman içerisinde içerik olarak değişime uğrasalar dahi hala toplumsallıklarını ve evrenselliklerini korumayı başarmış kurumlardır. Evlilik, yetişkinlerin çoğu için ilişkilerin temelidir. Neredeyse her toplumda bulunan bu kurum, hem toplumsal hem bireysel amaçlara hizmet eden çok yönlü bir değerdir (Mercan, 2004). Memnuniyet duyulan evlilik söz konusu ise; evliliğin hem fiziksel hem ruhsal (mutluluk, duygusal iyilik hali ve daha düşük ölüm oranları gibi) sağlık ile ilişkili olduğu bildirilmiştir (Waite ve Lehrer, 2004; Fincham ve Beach, 2010). Cordova ve arkadaşları (2014), sağlıklı romantik ilişkiler kurma konusu için yeterince üzerinde durmadığımız bir halk sağlığı sorunu olduğundan bahsetmişlerdir. Bu durum belki de evlilik kurumu için de söz konusu olabilir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2020 verilerine baktığımızda, sadece 2018 yılından 2019 yılına kadar evlenme oranının %2,3 azaldığı; aynı zamanda boşanma oranının 2019 yılında 2018 yılına göre %8,0 arttığı raporlanmıştır. Evlenme ve boşanma hızına baktığımızda ise 2014 yılında evlenme hızının binde 7,77 olduğu, 2019 yılında ise binde 6,56 olduğu; boşanma hızının 2014 yılında binde 1,70 olduğu, 2019 yılında ise boşanma hızının binde 1,88 olduğu ortaya konulmuştur (TÜİK, 2020). Bu veriler doğrultusunda şunları söylemek mümkün; ülkemizde evlenme hızı ve oranında bir düşüş yaşanırken, boşanma hızı ve oranında bir yükseliş söz konusudur. Boşanmalara bakıldığında 2019 yılı için evliliğinin ilk on yılında olup boşanan çiftler %56,6 (%36,0 evliliğin ilk 5 yılı, %20,6 evliliğin 6-10 yılı) oranındadır (TÜİK, 2020). Ortalama ilk evlenme yaşının, hem kadın hem erkek bireyler için arttığı ve ilk evlenme yaşının 2019 yılı itibariyle erkeklerde 27,9 iken kadınlarda 25,0 olduğu görülmektedir (TÜİK, 2020).

Başarısız evlilikler toplumsal bir problem haline gelmiş olsalar dahi, boşanmaların tek bir sebeple açıklanamayacak şekilde karmaşık bir yapıda olduğu söylenebilir. Öte yandan Larson (1988) için artmakta olan boşanma oranları, temelini gerçekçi olmayan beklentilerin oluşturduğu evlilik ilişkisindeki doyumsuzluktan kaynaklanmaktadır. İnsanlar evlilik hayatına adım atmadan önce, evlilik hayatı içerisinde bulunacak olan kendileri için belirli imgeleri ve imajları olabilir. Eş zamanlı olarak evlilik hayatından ve eşlerinden beklentilerle de evlenebilirler. Bu beklentiler bireysel olarak

çeşitlilik gösterebilir fakat bir örnek vermek gerekirse; iyimser evlilik beklentisine sahip olan kişiler, gelecekteki eşinin hem arkadaşı hem ruh eşi aynı anda hem çekici hem de başarılı olmasını düşleyebilirler (Jones ve Nelson, 1996). Bununla birlikte evlilik ve boşanma oranlarındaki değişiklikleri açıklayabilmek amacıyla evliliğe yüklenen anlamları incelemenin yardımcı olacağı üzerinde durulmaktadır (Curran, Utley ve Muraco, 2010). Yüklenen anlamların, bireylerin hem evlilik öncesinde ve sonrasındaki davranışlarını hem de genel evlilik başarısını etkilediğine inanılmaktadır (Hall, 2006).

Boşanma oranları yüksek olmasına rağmen yine de bu durum insanları evlilik kurumundan uzaklaştırmış sayılmaz. Evlilik, insanların hayat planlarında olan ve olmaya devam edecek saygın bir kurumdur (Thornton ve Young-DeMarco, 2001). Bener ve Günay (2013) ülkemizde gerçekleştirdikleri araştırmada, üniversite öğrencisi gençlere evlenmeyi düşünüp düşünmediklerini sormuş ve %87,3 gibi büyük bir çoğunluğun evlenmeyi düşündüğü şeklindeki sonuçla karşılaşmışlardır.

Evlilik; hala rağbet gören bir kurum olmasına karşın ilk evlenme yaşı ortalaması yükselmektedir. Evlilik için genç yetişkinler tarafından geciktirilen, kaçınılan, ileri yaşlara ertelenen, hayat planı olarak daha sonralara atılan bir olgu haline de gelmeye başladığından söz edilebilir. Önceki nesillerde evlilik, yetişkinliğe kesin geçiş sembolü veya genç yetişkinlik gelişim görevleri arasında görülüyordu fakat günümüz gençlerinin çoğu artık evliliği yetişkin olmak için önemli bir ölçüt olarak görmemektedir (Nelson ve Barry, 2005). Arnett (1994; 2000; 2003; 2004; akt. Eryılmaz ve Ercan, 2011)'e göre yaşanan bazı sosyal ve ekonomik değişiklikler son 50 yılda 18-25 yaşlar arasındaki bireylerin gelişimsel süreçlerinin de doğasını değiştirmiştir, bu değişimlerden biri de evlilik yaşının yirmili yaşların sonuna doğru ilerleme içinde olmasıdır. Çelik ve Erkilet (2019) evlilik kaygısı düzeyi yüksek bireylerin, evlilik kararını alma konusunda hazır hissedemeyecekleri ve evlilikten kaçınabilecekleri üzerinde durmuşlardır. Bu bilgiler doğrultusunda 18-25 yaş grubunda bulunan genç yetişkin bireyler için evlilik kaygısı düzeylerinin araştırılması, gelişimsel süreçler açısından aydınlatıcı olabilir.

Çağımızda oluşan politik, sosyal ve ekonomik alandaki değişimler; modern yaşam kaynaklı yoğun stres altında yaşama, teknolojik gelişmeler ve kadınların iş yaşamındaki istihdamının artması kadın ve erkeğin toplumsal rollerini etkiledi; değişen toplumsal cinsiyet rolleri ile birlikte bireylerin evliliğe bakış açıları da değişmeye

başlamıştır(Güngörmüş, 1998; Pınar, 2008). Birçok farklı alanda yaşanan değişimler ve gelişmeler perspektifinde düşünüldüğünde, bu durum domino etkisi gibi evlilik olgusunda da değişimlere sebep olmuş olabilir. Özellikle son yıllarda artan boşanma oranları, azalan evlilik oranları ve hem kadın hem erkek evlenme yaşının yükselmesiyle; evlilik olgusunun aslında dinamik olduğu ve bu değişimlerden payını aldığı söylenebilir. Bununla beraber insanların hayatlarının bir döneminde evlenmeyi planlaması yönüyle ise evlilik kavramında değişmeyen aynı kalan şeylerin de olduğu söylenebilir. Kısaca bireyler doğduğu andan başlayarak hayatları boyunca evlilik kurumuyla alakalı olumlu - olumsuz pek çok uyarana maruz kalmaktadır. Yaşanan değişimlerle beraber bu uyarıların niteliksel ve niceliksel olarak da değişime uğradığından bahsedilebilir. Yaşanan değişim ve gelişimler neticesinde özellikle de 18- 25 yaş grubundaki henüz evlenmemiş bireylerin; evliliğin onlar için anlamının değişmesine, çiftlerin birbirlerinden ve evlilikten beklentilerinin değişmesine aynı zamanda evlilik konusundaki kaygı düzeylerine etkisi olabileceğinden bahsedilebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma 18-25 yaş aralığındaki evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı düzeyleri, evlilik beklentisi düzeyleri ve evliliğe yükledikleri pozitif- negatif anlam düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı durumunu görmek amacıyla ele alınmıştır. Bu temel amacımızın yanı sıra elde ettiğimiz bazı demografik özellikler doğrultusunda; evlilik kaygısı, evliliğe yüklenen anlam ve evlilik beklentisi puanlarının nasıl farklılaştığı da değerlendirilmiştir.

Bu amaç doğrultusunda cevap aranan araştırma soruları şunlardır:

1. Evli olmayan bireylerin; evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puan ortalamalarında demografik özelliklere (cinsiyet, yaş ve ilişki durumu) göre anlamlı farklılık var mıdır?

2. Evli olmayan bireylerin; evlilik kaygısı puanları, evlilik beklentisi puanları ve evliliğe yükledikleri pozitif-negatif anlam puanları hangi düzeydedir?

3. Evli olmayan bireylerin; evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Evli olmayan bireylerin; evlilik beklentisi ile evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlamın evlilik kaygısını yordayıcı rolü var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Ülkemizde daha önce yapılmış olan araştırmalar dikkate alındığında, gençler evlilik olgusuna karşı olumlu tutumlar içerisinde olduğunu bildirilmişlerdir fakat rakamlar (evlenme yaşının hem erkek hem kadın için yükselmesi ve evlenme oranındaki düşüş) söz konusu olduğunda son yıllarda bu durumun somut karşılığı görülmemektedir (Pınar,2008; Bener ve Günay, 2013; Akbaş ve arkadaşları, 2019; TÜİK, 2020). Bu doğrultu da sayısal olarak ilk evlenme yaşları göz önünde bulundurularak, 18-25 yaş grubu (evlilik öncesi veya evliliğe en yakın yaş grubu olarak varsayılabılır) için henüz evli olmayan bireylerin evlilikle ilgili yüklemeleri, beklentileri ve kaygıları merak konusu olmuştur. Evlenme-boşanma oranlarını daha iyi açıklayabilmek amacıyla; bireylerin evlilik kurumuyla alakalı anlamlandırmaları, kaygıları ve beklentileri hakkında daha çok araştırma yapıp aydınlatılması gerektiği göz önünde bulundurulmuştur. Bu durumun bireysel ve toplumsal açıdan önem arz ettiği ve aynı zamanda bireylerin hem gelişim dönemlerini hem de evlenme davranışını daha iyi anlayabilmeye ışık tutacağı da düşünülmüştür.

Alanyazında, evlilik beklentileri için evlilikle ilgili bilişsel yapıları içerdiğinden bahsedilmiş ve evlilik kaygısı için ise evliliğe yönelik bilişlerden etkilenebileceği belirtilmiştir (Riggio ve Weiser, 2008; Çelik ve Erkilet, 2019). Aynı zamanda evlilik beklentilerinin evliliğin bireyler için taşıdığı temel anlamları yansıtabileceği de ifade edilmiştir (Hall, 2006). Ek olarak evliliğe dair anlamlandırmaların da anlaşılması, özellikle evlilik kurumunun kültürel olarak önemli yeri olan toplumumuzda hem bireysel hem toplumsal açıdan evlilikle alakalı tutumları ortaya koymak için önemli bir rehber olacaktır.

Alanyazında araştırma değişkenleri hakkındaki kısıtlı araştırmalar bulunduğu göz önüne alınarak, gerçekleştirilen araştırma için konunun uzmanları açısından ve toplumsal açıdan sonuçlarının katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından sadece akademik çalışma yapanlar değil; bireyler, çiftler, çift ve aile terapistleri, grup terapistleri, evlilik ve aile danışmanlığı hizmeti veren uzmanlar vb. de yararlanabilir. Aynı zamanda araştırma değişkenlerinin, daha önce bir arada çalışılmamış olması

hususunda özgünlük açısından da önemli olduğu ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada katılımcıların, uygulanan ölçeklere kendi düşüncelerini yansıttıkları biçimde içten cevaplar verdikleri kabul edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Çalışma grubu, evli olmayan 18-25 yaş aralığında olan 454 (322 kadın 132 erkek) birey ile sınırlıdır.

2. Çalışma grubuna ilişkin bulgular Google Anket üzerinden araştırmaya katılım gösteren katılımcılar ile sınırlıdır.

3. Araştırmada toplanan veriler 2019 Mayıs ve Eylül ayı arasında geçen süre ile sınırlıdır.

4. Bu araştırma ölçme araçlarından Evlilik Kaygısı Ölçeği (EKÖ), Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği (EYAÖ) ve Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ)'nden elde edilen verilerle sınırlıdır.

5. Araştırmanın verileri, dünyayı ve ülkemizi etkileyen küresel salgın (Covid-19) zamanında toplanmıştır. Bu sebeple katılımcıların cevapları salgının beraberinde getirdiği olumsuzluklardan etkilenmiş olabilir.

Tanımlar

Evlilik kaygısı: evlilik konusu aklına geldiğinde veya evlilikle ilgili konular açıldığında; kendini huzursuz ve güvensiz hissetmekle birlikte bireylerin evlilik hakkında endişe içinde kalmalarına, evlilikle ilgili durumlardan kaçınmalarına ve uzak durmalarına sebep olan olumsuz düşünce ve duyguların eşlik ettiği yoğun uyarılmışlık halidir(Çelik ve Erkilet, 2019).

Evlilik beklentisi: kişilerin evliliğin nasıl olması gerektiğine dair sahip olduğu inançlarından oluşmaktadır (Johnson, 2015). Bireylerin evlilik içinde neyin olması ya da olmaması gerektiğine ve evlilikte neyin önemli olduğuna dair ön yargı ve inançlarıdır.

Evliliğe yüklenen anlam: kişilerin evlilik kavramına dair bireysel ve toplumsal bağlamda genel görüşleri, anlamlandırmalarıdır.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın değişkenlerine ilişkin kavramsal açıklamalara ve alanyazında bulunan değişkenlerle ilgili yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Evlilik

Evlilik; bir erkek ve bir kadından oluşan iki kişinin cinsel olarak birleşmesini, ekonomik işbirliğini kapsayan, birlikte dünyaya çocuk getirdikleri veya evlat edindikleri yasal olarak tanınan birlikteliktir (Strong ve diğerleri, 2008). Budak ise (2009) evliliği; hukuksal zemin üzerine oturtulmuş ve toplumca onaylanan, iki tarafa da belirli hak ve sorumluluklar veren içerisinde cinselliği de barındıran ilişki olarak tanımlamıştır.

Aile, toplumun küçük bir modelidir. Evlilik, ailenin temelini oluşturur ve insanlık tarihine bakıldığında tüm toplumlarda evlilik kurumuna rastlanmaktadır(Mercan, 2004). Evlenme davranışı, insanoğlunun temel davranış repertuarında hep var olmuştur. Muhtemelen evlenme güdüsü insanın varlığı; biyolojik, psikolojik, fizyolojik ve toplumsal ihtiyaçları bitmedikçe var olmaya devam edecektir.

Canel (2012) bireylerin evlilik motivasyonlarının ne olduğu sorusunu sevmeye ve sevilme gereksiniminin karşılanması; çiftlerin karşılıklı olarak biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını ve isteklerini tatmin etmesi; üreme ve yeni nesiller üretilip dünyaya kazandırma arzusu; toplumda yer edinebilmek; güvende hissetmek ve korunma gereksinimini karşılamak; eşlerin birbiriyle işbirliği içinde hissetmesi; geleceğe güvenle bakabilme; çiftlerin birbiriyle gurur duyması; cinsel arzuların karşılanması ve sağlıklı olması şeklinde yanıtlamıştır.

Evlilik olgusu hakkında çok fazla tanım bulunmaktadır. Her bireyin evlilikle olan kişisel deneyimi farklı olabileceği için belki de her insan kadar evlilik tanımı da vardır. İnsan hayatı içine doğduğu aileyle başlamaktadır ve bu aile de genelde evlilikle kurulmuştur. Nitekim bireyler farkında olmadan evlilikle ilgili verileri doğar doğmaz toplamaya başlamaktadır. Farklı biçimlerde ifade edilmelerine rağmen tanımların özünde olan, bir erkek ve bir kadının toplumun kurallarına uygun bir şekilde farklı boyut ve niteliklerde ilişki kurmasıdır.

Evlilik, çok yönlü bir kurumdur. Evliliği içinde bulunduğu topluma ve kültürüne göre değerlendirmek; içinde yaşanan toplumu da evlilik üzerinden açıklamak mümkün olabilmektedir. Çünkü evlilik kurumu içinde yaşanan toplumu etkilerken, toplum tarafından da etkilenecek varlığını sürdürür. Öte yandan evliliğin gündelik hayattaki önemi ve yeri yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda evlilik aileyi, aile ise kültürel yapıyı, kültür de gelenekleri ve bunların tamamı birden gündelik hayatı etkilemektedir (Burç, 2018).

Biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak kadın ve erkeklere psikolojik, tarihsel ve kültürel bağlamda toplumsal cinsiyet kimlikleri verilmiş ve bu doğrultuda toplum kişilerden değişmez olarak gördüğü biyolojik cinsiyetine göre davranmasını beklemektedir. Zaman içerisinde yaşanan ekonomik değişimler ve küreselleşmenin katkısıyla beraber toplumsal değişim meydana gelmiş, bu da kadın ve erkeğin toplumsal cinsiyet rollerinin farklılaşmasına sebep olmuştur. Bu konuya açıklık getirmek gerekirse; ailelerin sosyo-ekonomik seviyelerinin artması, aile içinde eğitim düzeylerinin yükselmesi, kadının ekonomik hayata katılımındaki artış aynı zamanda hem eşlerin birbirinden beklentilerini hem de toplum içinde kadın ve erkek cinsiyetinden beklenen rolleri değişime uğratmıştır. (Günay ve Bener, 2011). Toplumsal manada meydana gelen bu değişim, hem kadının hem erkeğin toplumsal cinsiyet rollerinde farklılaşmaya yol açmasıyla beraber evlilik kurumuna da yansımış olabilir. Dolayısıyla bu değişimin, özellikle evlilik öncesi süreçte evliliğe dair bakış açısını ve evlilik kurumu içerisinde bireylerin kendilerine ve eşlerine biçtiği rollere yani aile içi dengelere de etkisi olabileceği göz ardı edilmemelidir.

1.2. Evlilik Kaygısı

Evlenme kararı almak, bireyler için hayatındaki en önemli dönüm noktalarındandır. Her insan, yaşam yolunu sevdiği ve değer verdiği birisi ile birlikte yürümek isteyebilir. Öte yandan evliliğin beraberinde getireceği yükümlülükler ve yaşamının neredeyse her alanını içeren değişimler, bireyleri evlilik konusunda zor durumda bırakabilir. Evlilik kaygısı, bireylerin evlilik ile ilgili meseleleri düşündüğünde ya da evlilik bahsi geçtiğinde endişe etmelerine sebep olan; evlilik kavramına olumsuz düşüncelerin ve duyguların eşlik ettiği; evlilikten kaçınmalarına neden olabilecek aşırı uyarılmışlık hali olarak tanımlanabilir (Çelik ve Erkilet, 2019).

Evlilik olgusu, özellikle henüz evlenmemiş insanlar için belirsizliklerle dolu bir süreç olabilmektedir. Carleton (2012)'a göre kaygıya belirsizlik duygusu eşlik etmektedir. Belirsizlik durumları, insanların temel karar verme mekanizmalarının çökmesine zemin hazırlayabilmektedir. Bu mekanizma belirsizlik sebebiyle çöktüğünde ise kişi bu belirsizlikle bazen kaçınma ve inkâr şeklinde baş etmeye çalışmaktadır (Doğulu, 2018). Bu doğrultuda, bireylerin evlilik kaygısı yaşamaları durumunda evlilik ile ilişkili durumlardan kaçınmaları, uzak durmaları söz konusu olabilmektedir.

Çelik ve Erkilet (2019)'e göre son yüzyılda hızla yaşanan teknolojik ve toplumsal gelişmeler; kadın ve erkek cinsiyetinin toplum içindeki rollerinde yaşanan değişimler, internet, sosyal medya ve akıllı telefon kullanımı sıklığının artması, aynı zamanda boşanma oranlarındaki artış gibi faktörler evlilik konusundaki kaygıyı vurgulamaktadır. Bu duruma ek olarak kişinin geçmiş yaşam ve romantik ilişki deneyimleri, kendisine rol model olarak gördüğü anne-babasının evlilik niteliği ve evliliğe dair bakış açıları, eğitim seviyesi, aile kültürü, içinde yaşadığı toplumun yapısı ve evlilik kurumuna bakış açısı, kişilerin evliliğe yönelik oluşturdukları beklenti ve algıları gibi kavramların da evlilik kaygısının vurgulanması üzerinde payı olabilir. Söz konusu olan etkenlerin içerikleri olumsuz ağırlıklı ise bu doğrultuda kişiler için özellikle hayatını biriyle paylaşma, hayatını paylaşmayı düşüneneği kişiyle bir aile oluşturma ve evlilik yolu ile oluşacak olan bu ailenin sorumluluğunu alma fikirleri beraberinde evlilik konusunda endişe etmeyi ve kaygı duymayı getirebilir.

Türkiye'deki başarısız evlilik oranlarındaki artış ve boşanmaların büyük bir kısmının evliliğin ilk on senesi içerisinde olmasından ötürü, çoğu bireyin hayatının belirli bir döneminde ya kendi ailesinde ya da çevresinde bir ailede boşanmayı deneyimlemektedir. Bununla beraber günümüzde kadın cinayetleri ve kadına şiddet gibi olgularla gerek sosyal medya gerek televizyon kanalları gibi medya kuruluşlarında daha sık denk geldiğimiz söylenebilir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2014) raporuna göre evli olan kadınların %38'i hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır. Tüm durumları dikkate alacak olursak, günümüzde artık evlilikle alakalı pek çok olumsuz uyarılarla karşı karşıya kalındığından bahsedilebilir. Olumsuz uyarılar; özellikle evlenme çağında olan kişiler için evliliğe dair olumsuz bilgiler oluşturmaya zemin hazırlamaktadır, bununla birlikte evlilik hakkında stres ve

içsel çatışmalar yaşanmasında rol oynamaktadır. Aynı zamanda da evliliğin hoş olmayan olaylara ve istenmeyen durumlara neden olabileceği şeklindeki düşüncelere yol açarak evlilik hakkında kaygı duymalarına sebep olmaktadır (Çelik ve Erkilet, 2019).

Evlilik dışı birlikte yaşama, ülkemizde seyrek görülen ve hakkında sınırlı araştırma yapıldığı için elimizde fazla verinin olmadığı toplumsal normlar bakımından kabul görmeyen bir konudur (Adak, 2016). Bir zamanlar sadece evlilik kurumunun çatısı altında toplumsal açıdan uygun görülen faaliyetler (cinsellik, çocuk sahibi olma ve yetiştirme ve aynı evi paylaşma) artık evlilik bağlamı dışında da giderek daha fazla kabul görmektedir (Thornton ve Young-DeMarco, 2001). Evlilik, evliliğin beraberinde getirdiği yasal sorumluluklar ve çiftlerin birbirine karşı olan sorumlulukları düşünüldüğünde birlikte yaşama çiftlere artık daha cazip gelebilir. Uzun vadeli bakıldığında, ülkemizde çiftlerin birlikte yaşama sayılarında artış görülebilir çünkü bu durum, bireylerin evlilik ve benzeri kurumları bağlayıcı/kısıtlayıcı olarak görüp evliliği reddetmesine yol açabilir (Adak, 2016). Evlilik kaygısı yaşayan bireylerin, evlilik kararını vermek konusunda bazı endişeleri bulunmaktadır. Bu endişeler; evliliğin kendilerini kısıtlayacağı ve baskı altına alacağı şeklindedir. Bu doğrultuda ise kişiler, evliliğe hazır hissetmeyerek evlilikten kaçınabilirler (Çelik ve Erkilet, 2019). Evlilik benzeri bir yaşam biçiminin yavaş yavaş toplumsal hayatımıza girmeye başlamasıyla, evlilikten kaçınan ve evlilik konusunda kaygısı yaşayan bireyler için evlilik dışı birlikte yaşama bir seçenek olabilecektir. Evlilik kaygısı kavramının da bu durumdan etkilenebileceği söylenebilir. Evlilik kaygısı bağlamında birlikte yaşama durumuna ek olarak, bireylerde belki de daha fazla yalnız yaşama gibi olgulara da rastlayabiliriz.

1.2.1. Evlilik Kaygısı İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Evlilik kaygısı kavramı, alanyazında yeni olduğundan dolayı hakkında kısıtlı çalışmaya rastlanmaktadır. Bu bölümde evlilik kaygısıyla ilgili olabilecek ve evlilik kaygısının birlikte ele alındığı çalışmalara yer verilmiştir.

Akbaş ve arkadaşları (2019), üniversitede eğitim gören 791 katılımcıyla evlilik tutumlarını etkileyen faktörleri incelemiştir. Katılımcıların, evlilik tutumlarının olumlu olduğu ve tutumların evliliğe dair korkma durumundan etkilendiğini işaret etmişlerdir. Evlilikten korkmayan üniversite öğrencilerinin, evlilikten korkan üniversite öğrencilerine nazaran evliliğe karşı daha olumlu tutumlar sergilediklerini belirtmişlerdir.

Sezer (2019); yaşları 17-38 arasında olan 390 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirdiği çalışmada, evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın bulgusu; evlilik kaygısı ile umutsuzluk arasında, aynı zamanda da evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde inançlar ölçeğinin alt boyutlarından cinsiyet farklılıkları ve farklı düşünmek arasında pozitif yönde istatistiksel açıdan anlamlı ilişki olduğu yönündedir.

1.3. Evliliğe Yüklenen Anlam

Genellikle insanlar, evlilik vasıtasıyla kurulan bir ailenin içine doğarlar. Bu sayede de evlilikle ilgili verileri toplamaya çok erken başlarlar. Kendi ebeveynlerinin evlilikleri, çevrelerinde tanık oldukları evlilikler, aile yapısı, eğitim düzeyi, içinde bulunduğu toplum ve yaşadığı kültür bağlamında kendilerine öznel bir evlilik algısı ve evlilik ile ilgili bakış açısı geliştirebilirler. Aslında insanlar, doğası itibariyle dünyalarını anlamlandırmak adına sürekli bir şeye anlam yükleme arayışı içerisinde. Bu doğrultuda insanlar; istemli ya da istemsiz bir şekilde doğar doğmaz çeşitli değişkenlerden de etkilenecek, evliliğe bir takım anlamlar yüklemeye başlayabilir ve evlilikle ilgili anlamlandırmalar oluşturabilmektedir.

Evlilik hakkında toplumsal ve bireysel tutumları anlamaya çalışmak, sosyal ve kişisel yapıların daha iyi tanımlanması adına güçlü yol göstericilerdir çünkü aslında aile toplumun bir prototipidir ve evlilik akdiyle oluşmaktadır (Körük, Özabacı ve Kara, 2018). Evliliğe atfedilen anlamları ortaya koymanın, evlilik ve boşanma oranlarındaki değişimleri anlamayı sağlayacağı, öte yandan birey ve aile bağlamında gerçekleşen sosyal değişimleri de gözler önüne sermeye yardımcı olacağı düşünülmektedir (Curran, Utley ve Muraco, 2010).

Günümüzde boşanmalarla beraber evliliğin yapısı değiştiği için artık evlilik yapısı ve çiftler arasındaki ilişkinin içeriğini anlamak daha da önemli hale gelmiştir. Eşler, son dönemlerde evlilikleri ile ilgili önceki kuşaklara nazaran daha olumsuz duygular bildirmeye başlamışlardır (Çelik, 2006). Bu durum gösteriyor ki artık mutlu ve istikrarlı evlilikler ile olmayanlar arasındaki ayrımları anlamak, daha dikkat çekici ve önemli bir konu olmaya başlamaktadır. Hall (2006); bu tip bir ayrım söz konusu olduğunda, evlilikle ilgili bireysel bilişsel süreçlere odaklanılması gerektiğinden söz etmiştir ve evlilikten

önce evlilikle ilgili olan bilişsel süreçlerin, evliliğin işleyişini etkileyeceği üzerinde durmuştur.

Evliliğe yüklenen anlamın niteliklerini keşfetmek, özellikle evlilik kurumuna değer ve önem vermeye devam eden kültürlerde kişisel evlilik davranışını anlamının önemli bir bileşenidir (Willoughby, Hall ve Luczak, 2013). Evliliğin anlamı, insanlık tarihi süresince kullanılan anlamlara nazaran değişime uğramıştır. Özellikle toplumsal cinsiyet rollerinin farklılaşması gibi faktörlerden ötürü evlilik olgusunu yeniden tanımlamak gerekebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun her iki cinsiyet için yazdığı bir senaryo gibidir ve toplum tarafından kadın ve erkek için farklı farklı senaryolar yazılmaktadır (Avcı ve arkadaşları, 2016). Kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal roller hızla değişmektedir. Erkek ve kadına yüklenen anlamların toplum nezdinde değişime uğraması, doğal olarak evlilik kurumuna dair beklenti ve evliliğe yüklenen anlamları da etkileyebileceği ihtimalini akla getirmektedir.

Toplumda yaşanan değişimin bireyin tutumuna yansıdığı dikkate alınarak bireysel etkenlerle birlikte toplumsal yansımaları ortaya koymak amacıyla teorik bir çerçeveye ihtiyaç duyulmuştur (Körük, Özabacı ve Kara, 2018). Sembolik Etkileşimcilik teorisi, öznel anlam oluşturma süreci ve bu süreçte rolü olan sosyal ilişkiler üzerine odaklandığı için evlilik inançlarını inceleyen çalışmacılar arasında kullanılan oldukça popüler bir teori olmuştur (Willoughby, Hall ve Luczak, 2013).

1.3.1. Sembolik Etkileşimcilik

Sembolik etkileşim kuramı, temellerinin George Herbert Mead tarafından atılan fakat kuramın teorik çerçevesi ve metodolojik yaklaşımlarının Mead'ın öğrencisi olan Herbert Blumer tarafından ortaya konan sosyolojik bir kuramdır (Yikebali, 2018).

Blumer (1969), sembolik etkileşimciliği şu şekilde tanımlamıştır:

“Sembolik etkileşimcilik insanlar arasındaki özel ve farklı karaktere sahip etkileşim biçimidir. Sembolik etkileşimciliğin özelliği ise insanın diğerlerinin eylemine direk tepki vermeksizin yorum yaparak tepki vermesidir. Tepki, bireylerin eylemine doğrudan yapılmaz, aksine eyleme eklenen anlama doğru yapılır. Bu yüzden etkileşim insanların sembolleri kullanması, yorum geliştirmesi ve bireyin eylemdeki anlamı öğrenmesi aracılığıyla meydana gelir.” (Akt. Yikebali, 2018).

Blumer'e (1969) göre sembolik etkileşimcilik kuramının üç varsayımı vardır. Bunlardan ilki insanların sembole (nesnelere) yönelik hareketinin temelini sembollerin (nesne ya da olayların) kendileri için anlamı oluşturmaktadır. İkinci varsayım sembollerin (nesnelerin) anlam kazanması başkalarıyla etkileşimler (aile, arkadaşlar, akrabalar, toplum, sosyal etkiler vb.) neticesinde ortaya çıkmaktadır (Blumer, 1969). Üçüncü olarak, sembollerin (nesnelerin) anlamı etkileşim sürecinde yeniden yapılandırılır ya da değişime uğrar (Blumer, 1969). Blumer (1969)'e göre anlam etkileşim sürecinde değişir, değişirken bireylerin düşünce ve davranışlarını da beraberinde değiştirir.

Evlilik kurumu, semboliktir. Willoughby ve arkadaşlarına (2013) göre evliliğe sembolik etkileşimcilik perspektifinde bakıldığında; her birey aile, arkadaşlar ve daha geniş kültürlerle etkileşimi vasıtasıyla evlilik kurumu için öznel bir anlam geliştirecektir. Ayrıca kişinin evlilik ve evlilik ilişkilerine yüklediği anlam ve inançlar, kişi bu sembolik anlamı andıran herhangi bir durumla karşı karşıya kaldığında nasıl etkileşimde bulunduğunu ortaya koymak için kritik bir faktör haline gelmektedir (Willoughby, Hall ve Luczak, 2013).

Hall (2006)'a göre sembolik etkileşimcilik, bireylerin evliliği nasıl tanımladıkları ve evlilikle ilgili davranışlarını analiz etmede yararlı bir bakış açısı sağlamaktadır. Sembolik etkileşimcilik varsayımları evliliğe doğru genişletildiğinde, bireylerin evliliğe atfettiği anlamlar evlilik öncesi ve sonrası davranışlarına yansıtacak oradan da genel evlilik başarısına etki edecektir.

1.3.2. Evliliğe Yüklenen Anlam İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Evliliğe yüklenen anlam kavramı hakkında kısıtlı çalışmaya rastlanmaktadır. Bu kısımda evliliğe yüklenen anlamla ilgili olabilecek ve evliliğe yüklenen anlamın birlikte ele alındığı çalışmalara yer verilmiştir.

Koç ve arkadaşları (2007); 762 üniversite öğrencisinin katılımıyla üniversite öğrencilerinin evlilik kavramına atfettikleri anlamları saptamak adına yaptıkları çalışmada, 15 maddelik evlilik kavramına atfedilen anlamları belirleme anketi hazırlamışlardır. Araştırma sonucunda evliliğe atfettikleri olumlu anlam yüzdesi olumsuz anlam yüzdesinden oldukça fazla bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin evlilik

konusundaki atıfları sırasıyla; nitelikli beraberlik, bağlılık, karşılıklı anlayış ve mutlu olmanın temel yoludur şeklinde ifade edilmiştir.

Curran, Utley ve Muraco (2010); sembolik etkileşimcilik kuramını temel alarak, 31 Afrika kökenli Amerikan bireyin katılımıyla evliliğin onlar için ne anlama geldiği sorusunu sorarak Afrika kökenli Amerikan bireyler için evliliğin anlamını araştırmışlardır. Çalışmanın sonucunda, Afrika kökenli Amerikan bireyler için evliliğin anlamı için iki ana tema ortaya çıkmıştır: bağlılık ve sevgi. Çoğunlukla evlilikle alakalı olumlu anlamlar bildirilmiş olsa da birkaç olumsuz anlamla da karşılaşmıştır. Bunlar gereksiz ve tatmin edici değil şeklindedir.

Ümmet (2017), üniversite mezunu evli bireylerin ile evlilik kavramının anlamı üzerine metaforik bir çalışma yürütmüştür. Evli olan 100 bireyin, “Evlilik gibidir; çünkü” şeklindeki cümleyi tamamlaması sonucunda evliliğe dair algılarını ve zihinsel temsillerini görmeyi amaçlanmıştır. Katılımcıların evlilik olgusuna ilişkin metaforlarının çoğunluğu için olumlu anlamlar yüklenmiş olduğu; “yiyecek-içecek gibi tat veren bir olgu olarak evlilik”, “hayatı zorlayıcı bir olgu olarak evlilik”, “hayatı kolaylaştırıcı bir olgu olarak evlilik”, “aydınlatici bir olgu olarak evlilik”, “üretkenlik sağlayan bir olgu olarak evlilik” ve “değişken bir olgu olarak evlilik” şeklinde de 6 kavramsal kategoriden oluştuğu sonucuna varılmıştır.

Yıldırım (2019) üniversitede eğitim gören 639 katılımcıyla gerçekleştirdiği çalışmada; üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılık düzeylerinin, evliliğe yükledikleri anlamların ve eş seçimi kriterlerinin birbirleriyle olan ilişkisini incelemiştir. Üniversite öğrencilerinin evliliğe yükledikleri anlam ile sosyal medya bağımlılığı arasında ilişki bulunmadığı fakat eş seçimi kriterleri ile pozitif yönde istatistiksel açıdan anlamlı ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Yazıcı ve Demirli (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 100 kadın ve 100 erkekten oluşan 200 çiftin katılımıyla evlilik kararı alan bireylerin evliliğe yükledikleri anlam ile evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme durumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmanın bulguları; katılımcıların evliliğe yükledikleri olumlu anlam yüksek düzeyde, evliliğe yükledikleri olumsuz anlam orta düzeye yakın düzeyde şeklindedir.

Yılmaz (2020) çalışmasını, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Konya Atatürk Kız Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde eğitim gören 9-10-11-12. sınıflardan oluşan ve parçalanmış ailelerden gelen 94 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirmiş; parçalanmış aile ortamındaki kız ergenlerin gelecekle ilgili beklentileri ve evliliğe yönelik tutumlarını saptamak amacıyla ortaya koymuştur. Çalışmanın sonucunda; ergenlerin ebeveyn birliğine göre gelecek beklentileri, evlilik tutumları ve evliliğe yükledikleri anlam arasında anlamlı düzeyde bir fark görülmemiştir.

Tekin (2020), İstanbul'un Bakırköy ilçesinde ikamet eden 181 kişinin katılımıyla evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlamı araştırmıştır. Çalışmanın sonucunda ise daha önce hiç evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlam arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır.

1.4. Evlilik Beklentisi

Evlilik, insanın deneyimleri içerisinde hayatındaki ilerlemenin bir göstergesi olan doğal ve kaçınılmaz bir yaşam olayıdır. Özügurlu (1990)'ya göre hem kadın hem erkek karşı cinsle mutlu olma beklentisini, karı-koca olma ilişkisi üzerinden yani evlilik kurumu üzerinden sağlamaktadır. Kadınlar ve erkekler evlenmeye karar verirken, mutlaka evlilik yaşantısından bir şeyler bekleyerek ve umarak bu kararı vermektedir (Ceylan, 1994).

Evlilik beklentisini, kişilerin evliliğin nasıl olması gerektiğine dair sahip olduğu inançlar oluşturmaktadır (Vangelisti ve Daly, 1997). Evlilik beklentisi; bireylerin evlilik içinde gerçekleşmesini istedikleri veya istemedikleri davranışları, eşlerin hangi değerleri paylaşması ve birlikte ne kadar zaman geçirmeleri, çiftlerin anlaşmazlık olursa bunu nasıl ele almaları gerektiği gibi durumları içermektedir (Johnson, 2015). Özetle evlilikte neyin olması ya da olmaması gerektiğine ve neyin önemli olduğuna dair yargı ve inançları içerir.

Barich ve Bielby (1996) bireylerin, evlenmeden önce evliliğin kendileri için neye benzediğine yönelik imgeler oluşturduklarını ve evlenme davranışını gerçekleştirdiklerinde evliliğin kendilerine kazandıracağını umduğu şeyler için beklentileri olduğunu ifade etmişlerdir. Jones ve Nelson (1996), evlilikten beklenti kavramını gerçekçi ve gerçekçi olmayan beklentiler şeklinde ikiye ayırmıştır. Gerçekçi olmayan beklentileri, kendi içinde iyimser (idealist) ve kötümser beklenti olarak

gruplamışlardır. Evlilik beklentilerinin yönü idealist olan bireyler, eşleriyle daha tutkulu ve romantik şekilde ilişki kurma biçimini tercih etmelerinin yanında ilişki konusunda mükemmeli yakalayamaya çalışırlar. Gerçekçi evlilik beklentisine sahip bireyler daha çok arkadaşlık, samimiyet ve bağlılık yönünde ilişki kurma biçimine meyillidirler. Kötümser evlilik beklentisinde ise daha çok kararsızlık ve bağlılık içermeyen bir tavır söz konusudur (Jones ve Nelson, 1996).

Evlilikle ilgili beklentiler, gittikçe artmaktadır ve bu durum da yüksek olan boşanma oranlarını yani başarısız evlilikleri körüklemektedir. Evliliğe dair gerçekçi olmayan yüksek beklentilerin varlığı, evlilik istikrarı ve tatmini açısından yıkıcı sonuçlara yol açabilmektedir. Beklentilerin karşılanmasının güç olması durumunda ya da karşılanmadığı durumlarda, evlilikte memnuniyetsizlik ve boşanma riski artmaktadır (Larson, 1988; Sharp ve Ganong, 2000; Sergin ve Nabi, 2002). Evlilik ile ilgili gerçekçi olmayan idealist beklentilerin varlığı söz konusu olduğunda bu durum, evlilik ilişkisi içerisinde hayal kırıklığı yaşanmasına yol açmaktadır(Larson, 1988). Çiftler evliliğe gerçekçi olmayan iyimser beklentilerle adım attığında ve aklındaki beklentiler evlilik hayatlarında karşılanmadığında, bu durum bireylerde hayal kırıklığını beraberinde getirebilmektedir. Bireyler için hayal kırıklığı ile birlikte evlilik kurumu içerisinde kalmak, yaşamlarını zorlaştıran bir hal alabilir. Evlilik ilişkisindeki doyum azalabileceği gibi memnuniyetsizlik de artabilir. Bu durumun sonucu da boşanmaya varabilmektedir.

Evlilikte beklentilerin artmasının her zaman için yıkıcı sonuçlara yol açmayacağına dair bazı görüşler de bulunmaktadır. McNulty ve Karney (2004) bireylerin evlilikten beklentileri ne kadar olumlu olursa, evliliklerinin de bir o kadar olumlu olacağı üzerinde durmuştur. Johnson (2015) ise evlilikte yüksek beklentilerin karşılandığı ölçüde olumlu olduğunu belirtmiştir. Bireyler evliliklerinde evlilik beklentilerinin karşılandığını düşünüyorsa, beklentilerinin karşılanmadığını düşünenlere nazaran daha yüksek seviyede evlilik memnuniyeti ve ilişkide yaşadığı sıkıntı miktarlarını daha düşük bildirmektedir (Johnson, 2015).

Yetişkinliğe doğru yol aldıkça aşk, evlilik ve eşten beklenti gibi unsurlar hakkında duygular keşfedilmeye başlar. Çocukların ebeveynlerini rol model aldıkları göz önünde bulundurulduğunda, ebeveynlerinin evlilik ilişkilerinde gözlemlediği deneyimler kendilerinin evlilikle ilgili hislerini ve tutumlarını açıklayabilmektedir (Greenberg ve

Nay, 1982). Bu nedenle günümüzdeki boşanma sayısındaki artış düşünüldüğünde, pek çok sayıda çocuk kendi içinde buldukları ailelerin veya çevrelerindeki ailelerin dağılmasına maruz kalabilmektedir. Ayrıca anne-baba arasında yüksek seviyede çatışmanın bulunması, çocuklar cephesinden evlilik kurumuna dair olumsuz izlenimlere yol açabilmektedir. Jones ve Nelson (1997) için bu tip durumlar için iki farklı tepkiden söz etmektedir; çatışma ve boşanma gibi olumsuzluklara tanık olan çocuklar kendi evlilikleri hakkında kötümser beklentiler içerisine girebilirler ya da tam tersi bir şekilde ebeveynlerinin evlilik yaşantısında olumsuzluklara tanık olsalar dahi “Bu benim başıma gelmez.” şeklinde düşünerek gerçekçi olmayan iyimser tavır sergileyebilirler. Bu sebeplerdir ki Jones ve Nelson (1996) için gerçekçi olmayan beklentilerin çocuklara aktarılması mümkündür.

Gerçekçi olmayan evlilik beklentilerinin, evlilik pratiği içerisinde yararlı olduğunu ifade etmek doğru olmayabilir fakat bu beklentilerin kaynağını neyin oluşturduğuna dair henüz çok fazla veriye sahip olunmadığı söylenebilir. Mevcut veriler ışığında; bireylerin romantik ilişki deneyimleri, ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkileri, kültür ve çevredeki evlilik ile ilgili gözlemler beklentilerin şekillenmesine zemin hazırlamaktadır (Sergin ve Nabi, 2002; Juvva ve Bhatti, 2006; Riggio ve Weiser, 2008). Öte yandan Sergin ve Nabi (2002) evlilik beklentisinin idealize edilmesi konusunda kitle iletişim araçlarının etkisinin yadsınamaz olduğunu belirtmişlerdir. Jones ve Nelson (1996)’a göre bireyler etrafında rol model alabileceği birilerinin bulunmadığı durumlarda, toplumun ve medyanın önüne koyacağı evlilik konusundaki romantikleşmiş ve idealize edilmiş görüşleri benimseme konusunda çaresiz kalacaklardır. Birçok farklı kanal aracılığıyla (sosyal medya, televizyon, diziler, filmler, kitaplar, müzikler...) ilişkiler ve evlilik içerisindeki romantizm-aşk ile ilgili fazla idealist/iyimser mesajların verilmesinin, bireylerin evlilik ile ilgili beklentilerini biçimlendirmede payı olabilmektedir.

Evlilik beklentilerinin şekillenmesi konusundan bahsederken içinde yaşanılan kültür bağlamında, toplumun kadın ve erkek olmaklık üzerinden oluşturduğu beklentileri ve rolleri de göz ardı etmemek gerekmektedir. Toplum tarafından kadınlardan ev içi sorumluluklar alması, sabırlı ve anlayışlı olma gibi beklentiler bulunurken; erkeklerden ise ekonomik olarak sorumlu olmaları, evi geçindirmeleri, güçlü durmaları ve etraflarındaki olaylar üzerinde kontrol sahibi olmaları gibi beklentiler bulunmaktadır (İmamoğlu, 1991). Evlilikten beklentiler içinde, çiftlerin evlilikte birbirlerine uygun

gördükleri rolleri barındırmaktadır (Barich ve Bielby, 1996). Evliliğin ilk yıllarında, bireyler bu beklentileri, evliliklerini değerlendirmek aynı zamanda evlilik içerisinde biçilen rolleri müzakere etme ölçütü olarak kullanmaktadır (Odell ve Quinn, 1998).

1.4.1. Evlilik Beklentisi İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Bu kısımda evlilik beklentisiyle ilgili olabilecek ve evlilik beklentisinin birlikte ele alındığı çalışmalara yer verilmiştir.

Jones ve Nelson (1996), 244'ü anne-babası birlikte olan ve 61'i anne-babası birlikte olmayan toplam da 307 üniversite öğrencisinin katılımıyla evlilik beklentilerini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda; anne-babası birlikte olmayan öğrencilerle, anne-babası birlikte olan öğrencilerin evlilik beklentileri arasında anlamlı düzeyde bir farklılık tespit edilmemiştir. Ayrıca, evlilikle ilgili gerçekçi olmayan idealist beklentilerin kaynağı olarak romantizmi işaret etmişlerdir.

Boyer-Pennington ve Spink (2001), ebeveynleri ayrı olan üniversite öğrencileri ile ebeveynleri birlikte olan öğrencilerin gelecekteki evliliğe ilişkin iyimserlikleri ve kontrol algılarını kapsayan karşılaştırmalı bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma bulguları; ebeveynleri birlikte olanların evlilik beklentilerinin daha olumlu olduğu, ebeveynleri birlikte olmayan öğrencilerin gelecekteki evlilikler hakkında daha kötümser beklentileri olduğu yönündedir.

Segrin ve Nabi (2002) araştırmasında; daha önce hiç evlenmemiş 285 üniversite öğrencisinin katılımıyla medya tüketimi, evlilik beklentilerinin idealist olması ve evlenme niyeti arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular da genel olarak televizyon izlemek ile idealist evlilik beklentileri arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir fakat bu durum türe göre farklılık göstermektedir. Çünkü aynı zamanda da romantik tarzda programların daha fazla tercih edilmesi ile evlilikle ilgili idealist beklentiler arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca idealist evlilik beklentisi ile evlenme niyeti arasında da güçlü pozitif ilişki olduğunu saptamışlardır.

Dillion (2005) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 293 lisans öğrencisinin katılımıyla aile içi şiddet ve boşanmanın bireylerin evlilik beklentileri üzerinde etkilerini incelemiştir. Araştırmanın bulgularında; aile içi şiddet veya boşanmanın, katılımcının evlilik beklentileri üzerinde bir etkisi olduğu saptanmamıştır. Öte yandan evlilik

beklentilerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Juvva ve Bhatti (2006) çalışmasında, evlilik beklentilerini daha iyi anlamaya yönelik epigenetik model oluşturmuştur. Evlilik beklentilerinin epigenetik modelinin içeriğini; eşten beklentiler, evlilikten beklentiler, eşin köken ailesinden beklentiler, evlilik kurumundan beklentiler ve ideal eş kavramları oluşmaktadır.

Kocabıçak (2019) çalışmasını; özel bir üniversitede öğrenim gören 250 üniversite öğrencisinin katılımıyla ayrışma-bireyleşme, bireycilik-toplulukçuluk, evlilik beklentileri ve evlilik tutumlarının birbirleriyle olan ilişkisini saptamak amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırma bulgularında; ayrışma-bireyleşme ile evlilik beklentileri arasında negatif yönlü, bireycilik ve toplulukçuluk ile evlilik beklentileri arasında ise pozitif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda ayrışma-bireyleşme ile bireycilik ve toplulukçuluk değişkenlerinin evlilik beklentilerini yordamada katkı sağladığı görülmüştür.

Tunç (2019) tarafından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde 472 öğrencinin katılımıyla yapılan çalışmada aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumlarının birbirleriyle olan ilişkisi incelenmiştir. Evlilik beklentisi ile aile aidiyeti ve evlilik tutumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Devecioğlu (2020) çalışmasında nişanlı ve yaşları 19-50 arasında değişen 253 katılımcının oluşturduğu bireylerin; ilişki doyumunu yordamada bağlanma şekillerinin (kaygılı, kaçınmacı), evlilik tutumlarının ve evlilik beklentilerinin etkisini araştırmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular ise; evlilik beklentisi ile ilişki doyumunu arasında pozitif yönlü ilişki, evlilik beklentisi düzeyi ve kaçınmacı bağlanma puanı yükseldikçe bireylerin ilişkiden aldıkları doyumunda arttığı aynı zamanda nişanlı olan kişilerin ilişki doyumunu yordamada evlilik beklentisi ve kaçınmacı bağlanma değişkenlerinin anlamlı katkı sağladıkları saptanmıştır.

Selen (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 328 kişinin katılımıyla genç yetişkinlerin kişilik ve mizaç özellikleri ile evlilik beklentisinin birbirleriyle olan ilişkileri araştırılmıştır. Araştırma bulgularına bakıldığında evlilik beklentisi ile mizaç ve kişilik ölçeğinin alt boyutlarından yenilik arayışı ile negatif yönlü anlamlı; ödül bağımlılığı,

kendini yönetme, işbirliği yapma ve kendini aşma alt boyutlarıyla ise pozitif yönlü istatistiksel açıdan anlamlı ilişkili olduğu görülmektedir.

Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan (2020) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde eğitim gören yaşları 18 ile 24 arasında farklılaşan 292 üniversite öğrencisinin katılımıyla evlilik beklentisine yönelik niteliksel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Katılımcıları ölçekten aldıkları puanlara göre gerçekçi, kötümser ve iyimser evlilik beklentisine sahip şeklinde kategorize etmişlerdir Her gruptan kura yoluyla rastgele onar kişi seçip onlar ile yarı yapılandırılmış görüşme yapmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgular ise; üç farklı beklentideki (idealist, kötümser ve gerçekçi beklenti) bireyler için evlilik ilişkisindeki aşk duygusu, çatışma çözümü, çocuk bakımı ve ev işleri, aile ilişkileriyle ilgili beklentileri farklılık göstermektedir. Bu durumla birlikte katılımcıların tümü için evlilik beklentilerinin ortaya çıkmasında köken ailelerinin katkısı olduğundan söz edilmektedir.

Yıldız (2020) yapmış olduğu araştırmasında, yaşları 18-25 arasında değişen 411 üniversite öğrencisinin katılımıyla evlilik beklentileri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucunda ise idealist/iyimser evlilik beklentisi olan bireyler için bağlanma stillerinden olan güvenli bağlanma puanlarının da yüksek olduğu bildirilmiştir.

Bu bölümde; evlilik kaygısı, evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlama dair kavramsal açıklamalara ve alanyazında değişkenlerle ilgili olan yapılmış araştırmalara yer verilmiştir. Alanyazın incelendiğinde evlilik kaygısı, evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlam değişkenleri birlikte çalışılmamıştır. Araştırma; konunun özgün olması, kavramlarının çalışılıp aydınlatılması ihtiyacından kaynaklı alanyazına katkı sağlayacağı düşünüldükçe gerçekleştirilmiştir.

Evlilik beklentileri, bireylerin ilişkilere dair algılarına yönelik bilişsel yapılarıdır (Riggio ve Weiser, 2008). Bireylerin evlilik beklentileri, evlilik inançları ve evlilik ile ilgili değerleri; her bireyin sahip olduğu temel bir evlilik anlamını oluşturmaktadır (Hall, 2006). Aynı zamanda evliliğe yönelik olumsuz bilişler, evlilik konusunda istenmeyen durumlar veya kaygı yaratabilmektedir (Çelik ve Erkilet, 2019). Bu duruma ek olarak bilişsel kuram kaygıyı açıklarken; bireylerde kaygıyı ortaya çıkaranın olaylar olmadığını, bireylerin olaylara dair beklentileri ve olayları yorumlama biçiminin kaygının ortaya

ıkmasında etkili olduğundan söz etmiştir (Beck, 1976). Bu pencereden bakıldığında evlilik kaygısı, evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlamın ilişkili olacağı düşüncesi ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM 2: YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bu bölümde; araştırmada yanıtını aradığımız sorular için kullanılan araştırma modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma süreci ve toplanan verilerin analizine ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yükledikleri anlam ve evlilik beklentileri arasındaki ilişki nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli ile incelenmiştir. İlişkisel tarama modeli, birden fazla değişkene ilişkin verilerin toplanması ve bu değişkenlerin birbirleriyle arasındaki değişimi sorgulayan aynı zamanda değişimin ne düzeyde olduğunu inceleyen bir araştırma modelidir (Karasar, 2010).

2.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunun verileri, 2019 yılının Mayıs ayında toplanmaya başlamış 2019 Eylül ayında bitmiştir. Çalışma grubu verilerine çevrimiçi anket kullanılarak ulaşılmıştır. Bu yolla 471 evli olmayan bireyin verileri toplanmış ancak 13 kişinin 25 yaşından büyük olduğu gerekçesi ile cevapları analize dâhil edilmemiştir. Verilerin analizi aşamasında, uç değerlere sahip 4 kişi ölçme aracının normalliğine olan etkisinden dolayı çıkarılmıştır. Analiz geriye kalan 454 birey ile yapılmıştır. Çalışma grubunu, 18-25 yaş aralığında olan 454 evli olmayan birey oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	322	70.9
	Erkek	132	29.1
	Toplam	454	100
İlişki durumu	İlişkisi yok	258	56.8
	İlişkisi var	196	43.2
	Toplam	454	100

Tablo 1’de katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmada, 322 (%70.9) kadın ve 132 (%29.1) erkek katılımcı bulunmaktadır. 258 (%56.8) katılımcının ilişkisi bulunmamakta ve 196 (%43.2) katılımcının ilişkisi bulunmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılan katılımcıların; sosyodemografik özellikleri hakkında veri toplamak için Sosyodemografik Veri Formu, evliliğe yönelik kaygı düzeylerini ölçmek için Evlilik Kaygısı Ölçeği (Çelik ve Erkilet, 2019), evliliğe yükledikleri anlamı ölçmek için Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği (Özabacı, Körük ve Kara, 2018) ve evlilik beklentisi düzeylerini ölçmek için Evlilik Beklentisi Ölçeği (Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan, 2016) kullanılmıştır.

2.3.1. Sosyodemografik Veri Formu

Sosyodemografik veri formu araştırmaya katılan katılımcıların; cinsiyet, yaş ve ilişki durumu hakkında bilgi almak amacıyla oluşturulmuştur (Ek 1).

2.3.2. Evlilik Kaygısı Ölçeği (Marriage Anxiety Scale)

Evlilik kaygısı ölçeği, Çelik ve Erkilet (2019) tarafından evli olmayan bireylerin evlilik kaygılarını ölçmek amacıyla geliştirdiği ölçektir. Ölçek 13 maddeden oluşmakla birlikte; Kesinlikle katılmıyorum (0), Katılmıyorum (1), Katılıyorum (2), Tamamen katılıyorum (3) şeklinde derecelendirmelere sahip 4'lü likert tipi ölçektir. Ölçekten alınabilecek puan 0-39 arasındadır. Elde edilen puanın yüksek olması evlilik kaygısının da yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır.

Ölçeğin geçerliğini belirlemek için kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt geçerliği teknikleri kullanılmıştır. Kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmıştır. Yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda 13 maddeden oluşan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçüt geçerliği için ise Durumluk-Sürekli Kaygı Envanterinden alınan puan ile araştırmada geliştirilen ölçek arasındaki korelasyon katsayısına bakılmıştır. Yapılan analiz sonucu elde edilen korelasyon katsayılarının istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür.

Evlilik kaygısı ölçeğinin güvenirlik düzeyi Cronbach-Alpha iç tutarlık katsayısı test-tekrar test ile madde analizi de düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu hesaplanarak

incelenmiştir. Yapılan analiz sonucu ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93 bulunmuştur. Ayrıca korelasyon analizi ile elde edilen test tekrar test sonucu ölçeğin tutarlılık/kararlılık katsayısının .79 olduğu görülmüştür. Bu araştırmada, Evlilik Kaygısı Ölçeği için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği (The Scale of the Meaning of Marriage)

Bu ölçek Özabacı, Körük ve Kara (2018) tarafından bireylerin evliliğe yükledikleri anlamı belirlemek amacıyla geliştirilmiş ölçme aracıdır. Türk kültürüne özgü olarak geliştirilen bu ölçek 31 maddeden oluşmaktadır. Evliliğe yüklenen anlam ölçeği 9 alt faktörden oluşmakta bu faktörler; işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, engellenmişlik, çaba, işbirliği, risk ve uyum beklentisi olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin iki genel toplam puanı vardır pozitif ve negatif anlam puanı olmak üzere. Ölçeğin evliliğe yüklenen pozitif anlam puanını oluşturan faktörler; işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği faktörleridir. Evliliğe yüklenen negatif anlam puanını oluşturan faktörler ise; engellenmişlik, risk ve uyum beklentisi faktörleridir. Ölçekteki 7. ve 18. madde ters kodlanmaktadır. Evliliğe yüklenen anlam ölçeği 5'li likert tipi olup seçenekler Kesinlikle katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen katılıyorum (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar ise: evliliğe yüklenen pozitif anlam puanı (işlevsellik, bağlılık, yakınlık, tamamlayıcılık, çaba ve işbirliği) 23-45 arasında düşük, 46-68 arasında orta, 69-91 arasında yüksek ve 92-115 arasında çok yüksek şeklinde değerlendirilmektedir. Evliliğe yüklenen negatif anlam puanı ise (engellenmişlik, risk ve uyum beklentisi) 8-15 arası düşük, 16-23 arası orta, 24-31 arası yüksek ve 32-40 arası çok yüksek şeklinde değerlendirilmektedir.

Ölçeğin geliştiren araştırmacı evliliğe yüklenen anlam ölçeği için Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısını .80 bulunurken bu değer alt faktörlerde .41 ile .77 arasında değerler almıştır. Bu araştırmada, Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği Pozitif anlam alt boyutu için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır. Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği Negatif Anlam alt boyutu için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .70 olarak hesaplanmıştır.

2.3.4. Evlilik Beklentisi Ölçeği (The Marriage Expectation Scale)

Evlilik beklentisi ölçeği (Marriage Expectation Scale) evlilikten beklentileri ölçmek amacıyla Jones ve Nelson (1996) tarafından geliştirilmiştir (Öz Soysal ve arkadaşları, 2016). Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan (2016) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan bu ölçek 40 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipi olan evlilik beklentisi ölçeği; Tamamen Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde tercih seçeneklerine sahiptir ve tek boyutludur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 40 en yüksek puan ise 120 puandır. Ölçekten alınan puanlar aralıklar halinde sınıflandırılmış 0-85 puan aralığı kötümser, 86-96 puan aralığı gerçekçi, 97-120 puan aralığı idealist beklenti olarak adlandırılmıştır (Jones ve Nelson 1996).

Evlilik beklentisi ölçeğinin Türkçe uyarlamasını Öz Soysal, Uz Baş ve Aysan(2016) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören toplam 440 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirmiş. Önce dil geçerlilik katsayısı .98 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik için iki ayrı yöntem izlenmiş. Ölçeğin Cronbach-Alpha iç tutarlılık katsayısı .93 bulunmuş. Daha sonra ölçek bir gruba 4 hafta arayla tekrar uygulanmış ve bu iki uygulama sonucunda grubun ölçeklerden aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen test-tekrar test korelasyon katsayısı ise .97 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada, Evlilik Beklentisi Ölçeği için Cronbach's Alfa güvenilirlik katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma sürecinde, ilk olarak araştırmanın konusu, değişkenleri, kapsamı, içeriği, ölçme araçları ve araştırma yöntemi belirlenerek araştırma önerisi 2019 yılının Şubat ayında sunulmuştur. Araştırma önerisi kabul edildikten sonra araştırma verilerinin toplanması için İstanbul Kent Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. Araştırma verilerinin elden toplanması planlanmış fakat 2019 yılının Mart ayında Dünya Sağlık Örgütü tarafından COVID-19 pandemisi ilan edilmesi ve eş zamanlı olarak ülkemizdeki kısıtlamalarla birlikte araştırma verileri Google anketler aracılığıyla toplanmak zorunda kalmıştır. Bilgilendirilmiş onam formunu, sosyodemografik veri formunu ve araştırma ölçeklerini içeren Google anketler bağlantı adresi katılımcılarla paylaşılmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasta olup, katılımcılardan kimliklerini belli edebilecek

kişisel bilgiler istenmemiştir. Araştırmada yer alan ölçekler örneklem grubuna uygulandıktan sonra verilerin istatistiksel girişi yapılmış ve veriler analiz edilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package Programme For Social Sciences) 25 paket programı kullanılmıştır. Betimsel verilerin analizi için yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine kutu-çizgi grafikleri, dal-yaprak grafikleri, Q-Q grafiği ve çarpıklık-basıklıkla değerlendirilmiştir. Normal dağılım için basıklık-çarpıklık katsayılarının, + 1.5 ve – 1.5 arasında olması beklenmektedir. Bu araştırma da çarpıklık-basıklık katsayısı değerleri, bahsedilen aralıkta olmasından dolayı parametrik testler yapılması uygun görülmüştür.

Evlilik Kaygısı Ölçeği, Evlilik Beklentisi Ölçeği ve Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği puanlarının demografik özelliklerine göre incelenirken cinsiyet ve ilişki durumu 2’li gruplardan oluştukları için Bağımsız Gruplar t-testi kullanılmıştır. Ölçekler ve yaş değişkeni arasındaki ilişki için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Varyansların homojenliği varsayımı Levene testi ile incelenmiştir.

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiler, Pearson Korelasyon analizi ve Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri ile incelenmiştir. Çoklu Doğrusal Regresyon analizi yapılmadan önce, değişkenlerin birbirleriyle ilişkisini saptamak amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu bölümde, araştırma sorularının cevaplayabilmek amacıyla gerçekleştirilen istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgulara sırası ile yer verilmiştir.

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Birinci araştırma sorusu, “Evli olmayan bireylerin; evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puan ortalamalarında demografik özelliklere (cinsiyet, yaş ve ilişki durumu) göre anlamlı farklılık var mıdır?” şeklindedir. Araştırma sorusunda yer alan değişkenlere ait bulgular aşağıda verilmiştir.

3.1.1. Cinsiyet Değişkenine Ait Bulgular

Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puan ortalamalarında cinsiyet değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Analiz sonucu Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
Evlilik kaygısı	Kadın	322	11.63	8.90	-.38	452	.69	
	Erkek	132	11.99	9.38				
Evlilik beklentisi	Kadın	322	96.08	8.10	-2.31	452	.02*	.10
	Erkek	132	98.10	9.22				
Evliliğe yüklenen pozitif anlam	Kadın	322	97.07	10.32	-.30 ^a	210.74	.76	
	Erkek	132	97.44	12.27				
Evliliğe yüklenen negatif anlam	Kadın	322	23.67	4.80	-3.94	203.10	.00**	.19
	Erkek	132	25.98	6				

*<.05; **<.01; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Tablo 2 incelendiğinde evlilik beklentisi puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(464)} = -2.31$ $p < .05$). Bu

farkın orta düzeyde olduğu hesaplanmıştır($\eta^2= .10$). Erkek katılımcıların Evlilik beklentisi puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgulara göre, evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir($t_{(210.74)}= -3.94$ $p<.01$). Bu farkın yüksek düzeyde olduğu hesaplanmıştır($\eta^2= .19$). Erkek katılımcıların evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablodan elde edilen bulgulara göre evlilik kaygısı ve evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir($p>.05$).

3.1.2. Yaş Değişkenine Ait Bulgular

Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puan ortalamaları ile yaş arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonucu Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanları ile Yaş Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Yaş
Evlilik kaygısı	.04
Evlilik beklentisi	-.13**
Evliliğe yüklenen pozitif anlam	-.06
Evliliğe yüklenen negatif anlam	-.09*

* $<.05$; ** $<.01$

Tablo 3 incelendiğinde, yaş ile evlilik beklentisi ($r= -.13$; $p<.01$) toplam puanı ve evliliğe yüklenen negatif anlam ($r= -.09$; $p<.05$) alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablodan elde edilen bulgulara göre yaş ile evlilik kaygısı toplam puanı ve evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür ($p>.05$).

3.1.3. İlişki Durumu Değişkenine Ait Bulgular

Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam puan ortalamalarında ilişki durumu değişkenine göre farklılaşma olup olmadığını belirlemek için Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Analiz sonucu Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanlarının İlişki Bulunma Durumu Değişkenine Göre İncelenmesine Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	n	\bar{x}	ss	t	sd	p	η^2
Evlilik kaygısı	İlişkisi	258	13.98	8.99	6.32	452	.00**	.28
	Yok							
	İlişkisi	196	8.79	8.23				
	Var							
Evlilik beklentisi	İlişkisi	258	95.37	7.80	-3.78	452	.00**	.17
	Yok							
	İlişkisi	196	98.37	9.04				
	Var							
Evliliğe yüklenen pozitif anlam	İlişkisi	258	95.24	10.90	-4.44	452	.00**	.20
	Yok							
	İlişkisi	196	99.73	10.40				
	Var							
Evliliğe yüklenen negatif anlam	İlişkisi	258	24.62	5.11	1.30	452	.19	
	Yok							
	İlişkisi	196	23.97	5.48				
	Var							

* $<.05$; ** $<.01$; ^a Varyanslar Homojen Olmadığında Kullanılan t Değeri

Tablo 4 incelendiğinde, evlilik kaygısı puanlarının ilişki bulunma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(452)}=6.32$; $p<.01$). Bu farkın yüksek düzeyde olduğu hesaplanmıştır ($\eta^2=.28$). İlişkisi bulunmayan katılımcıların, evlilik kaygısı puanlarının ilişkisi bulunan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 4’e bakıldığında, evlilik beklentisi puanlarının ilişki bulunma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(452)}=-3.78$; $p<.01$). Bu farkın yüksek düzeyde olduğu hesaplanmıştır ($\eta^2=.17$). İlişkisi bulunan

katılımcıların, evlilik beklentisi puanlarının ilişkisi bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Elde edilen bulgulara göre evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanlarının ilişki bulunma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($t_{(452)} = -4.44$; $p < .01$). Bu farkın yüksek düzeyde olduğu hesaplanmıştır ($\eta^2 = .20$). İlişkisi bulunan katılımcıların, evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanlarının ilişkisi bulunmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablodan elde edilen bulgulara göre evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu puanlarının, ilişki bulunma durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p > .05$).

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

İkinci araştırma sorusu “Evli olmayan bireylerin; evlilik kaygısı puanları, evlilik beklentisi puanları ve evliliğe yükledikleri pozitif-negatif anlam puanları hangi düzeydedir?” şeklindedir. Tablo 5’de Evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam için en küçük-en büyük değerler, çarpıklık-basıklık değerleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 5. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam İçin Betimleyici İstatistikler

Değişkenler	Min	Maks	\bar{x}	ss	Çarpıklık	Basıklık
Evlilik kaygısı	0	39	11.74	9.03	.64	-.23
Evlilik beklentisi	69	117	96.67	8.48	-.42	.37
Negatif anlam	9	40	24.34	5.28	-.04	.45
Pozitif anlam	61	115	97.18	10.91	-.57	-.04

Tablo 5 incelendiğinde, evlilik kaygısı için aralık 0-39 arasında, ortalama= 11.74 ve standart sapma= 9.03, çarpıklık= .64 ve basıklık= -.23 olarak hesaplanmıştır. Evlilik beklentisi için aralık 69-117 arasında, ortalama= 96.67 ve standart sapma= 8.48, çarpıklık= -.42 ve basıklık= .37 olarak hesaplanmıştır. Evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu için aralık 9-40 arasında, ortalama= 24.34 ve standart sapma= 5.28, çarpıklık= -.04 ve basıklık= .45 olarak hesaplanmıştır. Evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu

için aralık 61-115 arasında, ortalama= 97.18 ve standart sapma= 10.91, çarpıklık= -.57 ve basıklık= -.04 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Üçüncü araştırma sorusu “Evlili olmayan bireylerin; evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlam arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Tablo 6’da Pearson Korelasyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. Evlilik Kaygısı, Evlilik Beklentisi, Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesine Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonucu

Değişken	1	2	3
1-Evlilik kaygısı			
2-Evlilik beklentisi	-.32**		
3-Negatif anlam	.23**	.14**	
4-Pozitif anlam	-.36**	.51**	

*<.05; **<.01

Tablo 6 incelendiğinde, evlilik kaygısı puanları ile evlilik beklentisi puanları arasında negatif yönlü istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = -.32$; $p < .01$). Evlilik kaygısı puanları ile evliliğe yüklenen negatif anlam ($r = .23$; $p < .01$) alt boyutu puanları arasında olumlu yönlü istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Evlilik kaygısı puanları ile evliliğe yüklenen pozitif anlam ($r = -.36$; $p < .01$) alt boyutu puanları arasında olumsuz yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tabloya göre evlilik beklentisi puanları ile evliliğe yüklenen negatif anlam ($r = .14$; $p < .01$) alt boyutu puanları arasında olumlu yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Evlilik beklentisi puanları ile evliliğe yüklenen pozitif anlam ($r = .51$; $p < .01$) alt boyutu puanları arasında olumlu yönde istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

3.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulgular

Dördüncü araştırma sorusu “Evli olmayan bireylerin; evlilik beklentisi ile evliliğe yükledikleri pozitif ve negatif anlamın evlilik kaygısını yordayıcı rolü var mıdır?” şeklindedir. Evlilik kaygısının, evlilik beklentisi ile evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanlarınca yordama durumunu incelemek için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Tablo 7’de Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. Evlilik Kaygısının, Evlilik Beklentisi ile Evliliğe Yüklenen Pozitif ve Negatif Anlam Puanlarınca Yordanmasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart		t	p
		Hata B	Beta		
Sabit	45.52	4.40		10.33	.00**
Pozitif anlam	-.30	.04	-.36	-7.63	.00**
Negatif anlam	.62	.07	.36	8.69	.00**
Evlilik beklentisi	-.19	.05	-.18	-3.99	.00**

R= .52 R²= .27 Sd:3/450
F: 57.54 p=.00**

*<0.05; **<0.01

Evlilik kaygısı puanlarının, evlilik beklentisi ile evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam puanlarınca yordanması amacıyla kurgulanan regresyon modelinde bu analizlerinden geçerli sonuçlar elde edebilmek için bazı varsayımların karşılanması gerekmektedir. Bu varsayımlar; çoklu doğrusal bağlantı varsayımı, otokorelasyon varsayımı, artıkdeğerlerin normalliği varsayımı, artık değerlerin ortalaması varsayımı ve sabit varyans varsayımdır. Bu varsayımlar incelenmiştir. Çoklu doğrusal bağlantı, otokorelasyon, artıkdeğerlerin normalliği ve artık değerlerin ortalaması varsayımlarının karşılandığı görülmüştür. Sabit varyans varsayımının sağlanmadığı belirlenmiş fakat regresyon analizleri bu varsayımın da sağlandığı sayılarak yorumlanmıştır.

Evlilik kaygısının yordayıcılarını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Tablo 7 incelendiğinde kurulan modelde, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken ile ilişkili olduğu (R= .52, R²= .27), bağımlı değişkendeki varyansın %27.7’sini açıkladığı bulunmuştur (F(3.450)=57.54, p<.01).

Regresyon modelinde bağımsız değişkenlerin, bağımlı değişken üzerindeki görece önem sırasını incelemek amacıyla standartlaştırılmış regresyon katsayılarına bakılmıştır.

Bu doğrultuda tablo incelendiğinde katılımcıların evlilik kaygısı puanlarını, en fazla evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanlarının ($\beta = -.36$) etkilediği ve bu durumu sırayla evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu ($\beta = .36$) ve evlilik beklentisi puanlarının ($\beta = -.18$) izlediği görülmüştür.

BÖLÜM 4: TARTIŞMA

Bu bölümde, toplanan veriler üzerinde yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Bulgular, araştırma amaçlarının sırasına göre ele alınmıştır. Bu çalışma, evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı, evlilik beklentileri ve evliliğe yükledikleri pozitif-negatif anlam arasındaki ilişkiyi saptamak ve bu duruma ek olarak bazı demografik değişkenlerle olan ilişkilerin de incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

4.1. Birinci Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması

Mevcut çalışmada; evlilik kaygısı puanlarının cinsiyet değişkenine göre incelenmesine yönelik yapılan analizin sonucunda, katılımcıların cinsiyetlerine göre evlilik kaygısı puanlarında anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür. Elde edilen bulgu alanyazındaki diğer çalışma ile karşılaştırıldığında, evlilik kaygısı cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermektedir. Sezer (2019) çalışmasında, kadınların erkeklere nazaran evlilik kaygısı puanlarının daha yüksek olduğuna dair bulgulara ulaşmıştır. Ele alınan çalışmanın cinsiyet değişkeni açısından farklı bulgular sunmasının sebebi, araştırma katılımcılarının farklı demografik özelliklere sahip olmasından kaynaklı olabilir. Bu çalışmadan elde edilen verilerle katılımcıların evlilik kaygısı puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermediği bulgusu ise, cinsiyetin evlilik kaygısı puanlarında kayda değer bir değişime neden olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Evlilik beklentisi puanının cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, katılımcıların EBÖ puanının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, erkek katılımcıların EBÖ puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. EBÖ puan ortalamalarına bakıldığında ise kadın katılımcıların evlilik beklentisi gerçekçi iken erkek katılımcılar, gerçekçi olmayan iyimser evlilik beklentisine sahiptirler. Alanyazında evlilik beklentisi ve cinsiyetle yapılan bazı araştırmalarla mevcut sonuç örtüşmektedir (Dillion, 2005; Sharp ve Ganong,2000). Cinsiyet ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir araştırmanın sonucu ise kadınların evlilik beklentilerinin erkeklere göre daha iyimser olduğunu yönündedir (Galloway, Engstrom ve Sommer, 2015). Diğer yandan bazı araştırmaların sonuçlarına göre evlilik beklentisi

ile cinsiyet açısından kadın ve erkek arasında önemli düzeyde farklılık olmadığı belirtilmektedir (Jones ve Nelson, 1996; Tunç, 2019; Yıldız, 2020). Ele alınan çalışmalardan bazılarının farklı bulgular sunması; katılımcıların niteliklerinin farklı olmasından, ölçeğin farklı ülkelerdeki bireylere uygulanmasından, kültürler arası farklılıklardan ve çalışmalarda kullanılan ölçüm bataryalarının farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir.

EYAÖ puanının cinsiyet değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, katılımcıların evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu puanının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, erkek katılımcıların EYAÖ negatif anlam puanlarının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Alanyazında benzer sonuçlara rastlanmaktadır; Yıldırım (2019) üniversitede eğitim gören bireylerle gerçekleştirdiği çalışmasında, Tekin (2020) ise evlenmemiş ve evlenip boşanmış bireylerin evliliğe yükledikleri anlamını incelediği çalışmasında erkek katılımcıların EYAÖ negatif anlam boyutunun alt faktörlerinden olan “engellenmişlik” düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucunu bildirmiştir. Ek olarak Yazıcı ve Demirli (2020) evlilik kararı alan bireylerle yürüttükleri araştırmada, cinsiyet değişkeni ile evliliğe yüklenen negatif anlam arasında ilişki bulamamıştır. Aynı şekilde mevcut çalışmayla benzer olarak Yazıcı ve Demirli (2020) tarafından evlilik kararı alan bireylerle yürütülen araştırmada, cinsiyet değişkeni ile evliliğe yüklenen pozitif anlamın ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut çalışmadan farklı olarak alanyazında kadınların erkeklere nazaran evliliğe daha fazla olumlu anlam yükledikleri yönünde çalışmalar bulunmaktadır (Koç, 2007; Günay ve Bener,2013; Ümmet, 2017;Tekin, 2020). Ele alınan çalışmalar ile mevcut çalışma arasındaki farklılık; çalışma grubundaki katılımcıların farklılıklarından ve zaman içerisinde toplumsal cinsiyet rollerinde meydana gelen değişimden kaynaklanıyor olabilir.

Evlilik kaygısı puanının yaş değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, katılımcıların EKÖ puanının yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgunun, daha önce yapılmış çalışma ile tutarlı olduğu görülmektedir. Sezer (2019) evlilik kaygısı için yaş değişkeninin ilişkili olmadığına dair bulgulara ulaşmıştır. Evlilik kaygısının, alanyazında

yeni bir kavram ve ölçüm aracı olmasından dolayı hakkında kısıtlı çalışma bulunmaktadır. Evlilik kaygısı puanlarıyla yaş değişkeni arasındaki ilişkinin doğasını anlayabilmek adına daha çok araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışma grubu için evlilik kaygısı puanlarının yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermemesi; yaş değişkeninin evlilik kaygısı puanlarında kayda değer bir değişime neden olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Evlilik beklentisi puanının yaş değişkenine göre incelenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, katılımcıların EBÖ toplam puanı ile yaş değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı negatif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma için katılımcıların yaşı yükseldikçe, evlilik beklentisi kötümserleşmektedir şeklinde yorumlanabilir. EBÖ puanı yükseldikçe katılımcıların gerçekçi olamayan iyimser evlilik beklentisine, düştükçe kötümser evlilik beklentisine sahip olunması beklenmektedir. İlgili çalışmalarda benzer sonuçlara rastlanmıştır. Segrin ve Nabi'nin (2002) gerçekleştirdiği araştırmada yaş ile idealist evlilik beklentileri arasında negatif bir ilişki saptanmış, aynı şekilde Yıldız (2020) yaş ile evlilik beklentisi arasında negatif yönlü ilişki tespit etmiştir. Farklı olarak Tunç (2019) ise evlilik beklentisi ile yaş değişkeni arasında anlamlı ilişki olmadığını belirtmiştir. Bu durum için bireylerin yaşı ilerledikçe, daha fazla romantik ilişki deneyimlemiş olmaları ve daha uzun süreli oturmuş ilişkiler yaşama ihtimallerinin artmasının etkili olabileceği düşünülebilir. Bununla beraber yaş ilerlemesi ile birlikte, arkadaşlar ve ailelerinin de evlilikle alakalı problemleri hakkında daha fazla bilgi sahibi ve farkında olmalarıyla dolaylı yoldan bunları deneyimlemek gibi durumların da etkisi olduğu düşünülebilir.

EYAÖ puanının yaş değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, katılımcıların evliliğe yüklenen pozitif anlam alt boyutu puanı ile yaş değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkinin olmadığı; evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutunun puanı ile yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı negatif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. 18-25 yaş aralığıyla gerçekleştirilen bu çalışmaya katılan katılımcıların, yaşı yükseldikçe evliliğe yükledikleri negatif anlamlar azalmaktadır şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında yapılmış olan çalışmalarda yaş ile EYAÖ negatif anlam- pozitif anlam boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkilere rastlanmamıştır (Yazıcı ve Demirli, 2020; Yılmaz, 2020). Bu yaş grubu ülkemizde daha çok üniversite öğrenciliği dönemine tekabül etmektedir ve bu dönemde

gençler için finansal açıdan olgunluğa erişme önemli noktalardan biri olduğu söylenebilir. Koroğlu(2013) tarafından yapılan çalışmada, evlenme kararında ekonomik özgürlüğün önemli olduğunu belirtilmiş ve benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Türkiye'de gençlerin iş bulma konusunda yaşadığı belirsiz süreç ve iş bulmak konusundaki zorluklar düşünüldüğünde; ekonomik gelecekleri konusunda önlerini görememeleri evliliğe yükledikleri negatif anlam puanlarının yükselmesine sebep olabilir.

Evlilik kaygısı puanlarının ilişki durumu değişkenine göre incelenmesine yönelik yapılan analizin sonucunda, katılımcıların ilişki durumuna göre evlilik kaygısı puanlarında anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle ilişkisi bulunmayan katılımcıların EKÖ puanlarının, ilişkisi bulunan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Mevcut çalışmanın bulgularıyla tutarlı olarak Sezer(2019), romantik ilişkisi olmayan bireylerin evlilik kaygısı düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. 18-25 yaş grubundaki bireyler için romantik ilişkiye sahip olma gelişimsel açıdan önemli basamak olduğu söylenebilir. Özdemir ve Tatar (2019) genç yetişkinlerde yalnızlığın yordayıcılarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada; yalnızlık ile kaygının ilişkili olduğu, yalnızlığın yordayıcıları arasında kaygının öne çıktığı sonucuna ulaşımlardır. İlişkisi bulunmayan katılımcıların evlilik kaygısı puanlarının daha yüksek olduğu bulgusu, bu doğrultuda yorumlanabilir.

Evlilik beklentisi puanının ilişki durumu değişkeni açısından incelenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, katılımcıların EBÖ puanının ilişki durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle EBÖ puan ortalamaları doğrultusunda ilişkisi var olan katılımcıların gerçekçi olmayan iyimser evlilik beklentisine sahip oldukları, ilişkisi olmayan katılımcıların ise gerçekçi evlilik beklentisine sahip oldukları anlamına gelmektedir. Erdoğan (2019) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği akılcı olmayan evlilik beklentilerinin gelişiminde televizyon dizilerinin etkilerini incelediği çalışmada, katılımcıların romantik ilişkiye sahip olması durumunun akılcı olmayan evlilik beklentilerini arttırdığı yönünde mevcut çalışma bulguları ile örtüşen sonuca ulaşılmıştır. Evlilikle alakalı gerçekçi olamayan inançlar için ilişkilerle ilgili inançların önemli rolü olduğu, gerçekçi olamayan ilişki inançlarının bireylerin ilişki olaylarını akılcı olmayan şekilde yorumlamalarına yatkınlık geliştirmelerine sebep olabileceği ve gerçekçi olmayan ilişki inançlarının da yanlış beklentilere dayandığı şeklinde düşünülmektedir (Sharp ve Ganong, 2000).

Bununla birlikte romantik ilişkiye sahip olan bireyler için var olan ilişkileri hakkındaki inanç ve beklentilerinin iyimser olması veya ilişki içerisindeki durumları olumlu yorumlamaya eğilimli olması, evlilikle alakalı beklentilerinin gerçekçi olmayan iyimserleşmesine zemin hazırlamış olabileceği düşünülebilir.

EYAÖ pozitif anlam alt boyutu puanlarının ilişki durumu değişkenine göre incelenmesine yönelik yapılan analizin sonucunda, katılımcıların ilişki durumuna göre evliliğe yüklenen pozitif anlam puanlarında anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. İlişkisi var olan katılımcıların, evliliğe yükledikleri pozitif anlam puanlarının ilişkisi yok olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. EYAÖ negatif anlam alt boyutu puanlarının ilişki durumu değişkenine göre incelenmesine yönelik yapılan analizin sonucunda, ilişkisi var olan katılımcılar ile ilişkisi yok olan katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık bulunamamıştır. Alanyazında yer alan araştırmalarda EYAÖ pozitif- negatif anlam puanlarının ilişki durumu değişkenine göre değişimini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla evliliğe yüklenen negatif- pozitif anlam puanlarıyla ilişki durumu değişkeni arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklayabilmek amacıyla daha çok araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat gençler, romantik ilişkiye sahip iseler evliliği varılması gereken hedefler arasına koyarak evlenmeyi arzulanabilirler. İlişkisi var olan katılımcıların, ilişkisi olmayanlara nazaran evliliğe daha fazla pozitif anlam yüklemesinin ardında evliliğe dair olumlu bakış açısına ve tutumlara sahip olmaları olabilir. Bu durum romantik ilişki deneyimleri ile evlilik hayatına hazırlanıyor gibi olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Bu çalışma grubu için EYAÖ negatif anlam puanlarının ilişki durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediği; ilişki durumu değişkeninin evliliğe yüklenen negatif anlam puanlarında kayda değer bir değişime neden olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

4.2. İkinci Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması

Çalışmada 18-25 yaş grubunda bulunan evli olmayan bireylerin EKÖ puanına bakılmış ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 en yüksek puanın ise 39 olduğu dikkate alınmak kaydıyla, bu çalışma grubu için evlilik kaygısı düzeyinin düşük olduğu sonucuna ulaşılabilir. Alanyazına bakıldığında elde edilen bulgular benzer nitelik taşımaktadır. Sezer (2019) ülkemizde üniversite öğrencileriyle yürütmüş olduğu çalışmada,

katılımcıların evlilik kaygısı düzeylerini düşük olarak belirtmiştir. Aynı zamanda Akbaş ve arkadaşları(2019) da üniversite öğrencileriyle yürütmüş oldukları çalışmada, evlilikten korkma durumunu araştırmıştır. Çalışma grubunun %59'u evlilikten korkmadığını belirtmiştir. Ek olarak ebeveynleri mutsuz olan bireylerin mutlu olanlara oranla evliliğe daha olumsuz baktıklarını da saptamışlardır(Akbaş ve arkadaşları,2019). Anne-babanın birbirleriyle olan ilişkisinin çocukların ileride kurmayı planladıkları evlilikler için temel oluşturabileceği, anne-babasının ilişkisini rol model alabileceği düşünüldüğünde mutlu evliliğe sahip ailelerden gelen bireylerin kendi evlilikleri konusunda da kaygı ve endişe duymayabileceği düşünülebilir. Sonrasında ebeveyn ilişkisinin yanı sıra bireysel durumlara bakılacak olursa, bireyin mevcut durumu ve yaşamış olduğu romantik ilişki deneyimlerinin de evlilik kaygısı düzeyleri üzerinde etkisi olabilir.

Bireylerin evlilik kaygısı düzeyinin düşük olmasının sebeplerinden bir diğeri ise toplumsal olarak evliliğe dair genel bir olumlu algının olduğu söylenebilir. 'Evlilikte keramet vardır' gibi yerel söylemler göz önünde bulundurularak, her ne kadar evlenme oranlarında düşüş yaşansa bile bireylerin nihayetinde ileri hayat planlarında evlilik düşündükleri söylenebilir. Yapılan araştırmalardan bazıları bu görüşü destekler niteliktedir. Gençlerin evliliğe dair bakış açısını ve tutumlarını araştırmış çalışmalara bakıldığında evliliğe ve aile yaşamına olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır (Pınar,2008; Bener ve Günay, 2013; Akbaş ve arkadaşları, 2019). Pınar (2008), yaptığı çalışmada gençlerin evliliğe dair bakış açılarının olumlu olmasının yanı sıra beraber olduğu kişilerle evlenmeyi planladıklarından da bahsetmiştir. Öte yandan evlilik olgusuyla benzer nitelik taşıyan başka bir seçenek olan birlikte yaşama kavramının da evlilik kaygısı düzeyinin düşük olması üzerine etkisi olabileceği söylenebilir. Evlilik kurumunun kendisi ve beraberinde getirdiği sorumluluklar düşünüldüğünde birlikte yaşama fikri çiftler için toplumumuzda artık daha cazip gelebileceği üzerinde durulmaktadır (Adak, 2016). Çeşitli nedenlerden ötürü toplum yapısında gerçekleşen değişimler doğrultusunda artık birlikte yaşama tarzı ilişki kurma biçimlerinin yavaş yavaş kabul görmesiyle birlikte evlilik benzeri olan ama evlilik sorumluluklarını içermeyen bu kavram sayesinde, genç yetişkin bireyler için evlilik artık daha az kaygı ve endişe yaratan bir hal alamaya başlamış olabilir.

Son olarak bireyler tarafından evlilik kurumu içerisinde yaşanabilecek aksamalar veya olumsuz durumlarda boşanmanın çözüm olarak algılanmasının evlilik kaygısı

düzeşinin düşük olmasını etkilen faktörler arasında gösterilebilir. İlgili çalışmalara bakıldığında daha genç kuşaklarca boşanma konusu ‘normal bir süreç’ olarak benimsendiğı, çiftlerin boşanmasına Türkiye de yaşayan gençlerin %86’sının olumlu baktığı yönünde sonuçlar bulunmaktadır (Turkarslan ve Yurtkuran, 2007; Duman, 2018).

Bu çalışma grubunda ki katılımcılardan elde edilen verilerin analiziyle Jones ve Nelson’un Evlilik Beklentisi Ölçeğı (EBÖ) için belirlemiş olduğı aralıklar doğrultusunda katılımcıların gerçekçi evlilik beklentisine sahip olduğı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında benzer sonuçlara sahip çalışmalar bulunmaktadır. Jones ve Nelson(1996)’un ABD’de gerçekleştirdiğı araştırmada, katılımcıların gerçekçi evlilik beklentisine sahip olduğı sonucunu bulmuşlardır. Kocabıçak(2019)’ın ülkemizde üniversite öğrencileriyle yapmış olduğı çalışmada gerçekçi evlilik beklentisi saptanmıştır. Aynı zamanda Yıldız(2020) 18-25 yaş aralığında üniversitede eğitim gören öğrencilerden oluşan katılımcı grubunun da gerçekçi evlilik beklentisine sahip olduklarını belirtmiştir. Mevcut sonuç ışığında evlilik beklentilerinin gerçekçi olması gençlerin evliliğe karşı olan olumlu tutumlarıyla yorumlanabilir. Najarpourian, Samavi ve Shaafizadeh (2019) tarafından üniversite öğrencisi kızlarla gerçekleştirdikleri araştırmanın sonuçlarına bakıldığında evlilik tutumunun, gerçekçi evlilik beklentisi üzerinde doğrudan ve olumlu bir etkiye sahip olduğı sonucu ortaya konulmuştur.

Katılımcılardan toplanan verilerin analizi sonucunda EYAÖ puan aralıkları temel alınarak değerlendirildiğinde evliliğe yüklenen negatif anlam puanının yüksek düzeyde olduğı söylenebilmektedir. Yıldırım (2019) üniversitede eğitim gören bireylerle gerçekleştirdiğı çalışmada evliliğe yükledikleri negatif anlamın orta düzeyde olduğı görülmektedir. Yazıcı ve Demirli (2020) evlilik kararı alan bireylerle yürütmüş olduğı çalışmada orta düzeyde evliliğe yüklenen negatif anlam puanı saptamışlardır. Benzer şekilde Yılmaz (2020) tarafından yapılan çalışmada evliliğe yüklenen negatif anlam boyutundan alınan puanların ortalaması doğrultusunda evliliğe yüklenen negatif anlamın orta düzeyde olduğı şeklinde değerlendirilmiştir. Evliliğe yüklenen pozitif anlam puanı için ise çok yüksek düzeyde olduğı şeklinde yorum yapılabilir. Yapılan çalışmaların sonuçları ile benzer nitelik taşımaktadır. Yıldırım (2019) üniversite öğrencilerinin evliliğe yükledikleri pozitif anlamların çok yüksek düzeyde olduğunu bulmuştur. Yazıcı ve Demirli (2020) tarafından yapılmış olan çalışmada evliliğe yüklenen pozitif anlamı çok yüksek düzeyde saptamışlardır. Ek olarak Yılmaz(2020)’ın çalışmasında evliliğe

yüklenen pozitif anlam boyutundan alınmış olan puanların ortalaması yüksek düzeydedir. Elde edilen veriler ışığında bu çalışma grubunda bulunan evli olmayan 18-25 yaş grubundaki katılımcılar için evliliği sadece pozitif ya da sadece negatif olarak algılamadıkları, evliliğin hem negatif hem de pozitif yanlarını dikkate alabildikleri şeklinde düşünebiliriz. Bireylerin doğduğu andan itibaren olmak üzere evlilik kurumu ile ilgili pek çok olumlu ve olumsuz veriyi istemli veya istemsiz topladığı düşünülürse hem olumlu algılarının hem olumsuz algılarının yüksek olması sonucu bizim için evlilik kurumuna dair bakış daha geniş bir pencereden bakabildikleri şeklinde yorumlanabilir.

4.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması

Araştırmanın değişkenlerinden evlilik kaygısı ile evlilik beklentisi arasındaki ilişki incelendiğinde elde edilen bulgular negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle evlilik beklentisi puanı arttıkça evlilik kaygısı puanı azalmaktadır. Bireyler evlilik beklentisi puanının yükseldikçe gerçekçi olamayan iyimser beklentiye, düştükçe kötümser beklentiye sahip olacaklardır. Öz Soysal ve arkadaşları (2020) tarafından yapılmış olan üniversite öğrencilerinin evlilik beklentilerine yönelik nitel çalışmada evlilik beklentilerine göre idealist, kötümser ve gerçekçi olarak kategorize edilen üniversite öğrencilerinin veri analizleri sonucunda tüm katılımcıların evlilik beklentilerinin oluşmasında köken ailelerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genç yetişkinlerin çoğu için kendi ebeveynlerinin, evlilik beklentilerini oluşturmada önemli temsiller oluşturduğunu söyleyebiliriz. Bağlanma kuramı da; ebeveyn-çocuk ilişkisinin kalitesinin, bireylerin ileride kuracakları arkadaşlık ilişkileri ve romantik ilişkiler gibi bağlanma ile alakalı benzer kavramları etkilediğini ifade etmektedir (Collins ve Sroufe, 1999). Steinberg ve arkadaşları (2006) ebeveyn-çocuk ilişkisi bağlamında ergenlerin yakınlıktan kaçınma kaygılarının evlilik beklentileri ve romantik deneyimleriyle ilişkisini inceledikleri araştırmasındaki bulgular, ergenlerin ebeveyn çatışmasına ilişkin olumsuz algılarının ebeveynlerle güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu ve bunun da olumsuz evlilik beklentileri ve romantik deneyimlerle ilişkilendirildiği şeklindedir. Ek olarak Yıldız(2020) üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerine göre evlilik beklentilerini araştırmış, güvenli bağlanma puanları yüksek olan katılımcıların daha fazla idealist evlilik beklentisine sahip oldukları yönünde sonuca ulaşmıştır. Alanyazında yapılmış olan çalışmalara bakıldığında güvenli bağlanma biçimine sahip olan bireylerin hem kaygıya

olan hassasiyetlerinin hem de kaygı düzeylerinin güvensiz bağlanma biçimine sahip olanlara nazaran daha düşük olduğu görülmüştür (Watt, McWilliams ve Campbell, 2005; Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009)

Evli olmayan bireylerin evlilik kaygısı ile evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutu arasındaki ilişki incelendiğinde aralarında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğu görülmektedir. Evlilik kaygısı ile evliliğe yüklenen pozitif anlamlı alt boyutu arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse evlilik kaygısı düzeyi arttıkça, evliliğe yüklenen negatif anlamlandırmalar da artmakta fakat evliliğe yüklenen pozitif anlamlandırmalar azalmaktadır. Alanyazına bakıldığında Olthuis ve arkadaşlarının(2012) yapmış olduğu araştırmada elde edilen bulgular olumsuz yorumlama yanlılığının kaygı belirtilerini önemli ölçüde öngördüğü sonucundadır. Yorumlama yanlılığı için bireyin belirsiz olayları olumsuz bir biçimde yorumlaması, anlamlandırması şeklinde ifade edilebilir (Amin ve ark., 1998). Bu açıdan bakıldığında bireylerin evlilik ile ilgili anlamlandırmalarının olumsuzluk düzeyinin artması ile birlikte evlilik kaygısının artması yönünde bir sonuç çıkmasının benzer nitelikte olduğu söylenebilir. Bununla beraber evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmada, yapılan veri analizler sonucunda evlilik kaygısı ile umutsuzluk arasında pozitif yönde ilişkili olduğu ortaya konmuştur (Sezer, 2019). Umutsuzluk, her olayın olumsuz sonuçlanmasının kaçınılmaz olduğu veya olumlu sonuçların gerçekleşmeyeceğine dair beklenti şeklinde tanımlanabilir (Öngen, 2012). Evliliğe yüklenen pozitif anlam ile evlilik kaygısı arasında bulunan negatif yönlü ilişkiye bakıldığında bireylerin, evlilik olgusu ile ilgili olumlu anlamlandırmalarının fazlalığı beraberinde evlilik ile alakalı kaygı gibi olumsuz duyguların daha aza indirilmesini getirebilir. Koçyiğit Özyiğit(2017) üniversite öğrencilerinin evliliğe yükledikleri anlamları ortaya çıkarmak üzerine bir fenomenolojik çalışma yürütmüş, katılımcıların çoğunluğu evliliğin olumlu duygular uyandırdığı sonucuna ulaştığını belirtmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörlerin incelendiği bir araştırmada evlilikten korkmayan öğrencilerin, evlilikten korkan öğrencilere göre evliliğe daha olumlu baktıkları görülmüştür (Akbaş ve ark., 2019).

Araştırmadan elde edilen bulgular arasından bir diğeri ise evlilik beklentisi ile evliliğe yüklenen negatif anlam ve pozitif anlam boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu biçimindedir. Evlilik beklentileri için kısaca bireylerin kendilerini evlilik

içerisinde nasıl görmeyi umdukları şeklinde düşünülebilirken; evliliğe yüklenen anlam ise bireylerin evlilik olgusuyla alakalı anlamlandırmalarıdır şeklinde düşünülebilir. Dillion(2005) aile içi şiddet ve boşanmanın evlilik beklentilerine etkisini araştırmış olduğu çalışmada durumu sosyal öğrenme kuramı perspektiften değerlendirmiştir. Bu perspektiften bakıldığında kötümser, iyimser veya gerçekçi evlilik beklentilerini edinme sürecinde sosyal deneyimlerin katkı sağladığı yönündedir. Bir çocuğun kendi deneyimlediği ya da başka kişilerden gözlemlediği davranışlar, benzer durumlar için davranışlarına dair beklentilerinin oluşmasına etkide bulunabilir. Davranışlarına yön verecek olan beklentilerin olumlu veyahut olumsuz olmasına sebep olacak durumun deneyimlediği ya da gözlemlediği olaylara bağlı olarak olayların olumlu veya olumsuz oluşu olacaktır (Dillion, 2005). Evlilik beklentilerinin gerçekçi olmayan iyimser beklentisine yaklaştıkça evliliğe yüklenen hem pozitif hem negatif anlamın arttığı sonucuna bakıldığında bu durumda bireylerin kendi deneyimleri ve gözlemlediği yaşam deneyimlerinin etkili olabileceği düşünülebilir. Evliliğe yüklenen anlam boyutları için sembolik etkileşimcilik kuramı temel alınarak oluşturulduğu göz önünde bulundurulduğunda bu çerçevede anlamların hem bireylerin kendileri için olmasının yanı sıra etkileşimler vasıtasıyla da oluştuğu yönündedir. Jones ve Nelson (1996) olumsuz yaşam deneyimlerine(çatışma ve boşanma gibi) tanık olan çocuklar için kendi evlilikleri hakkında kötümser beklentiler içerisine girebilirler ya da tam tersi bir şekilde olumsuzluklara tanık olsalar gerçekçi olmayan iyimser beklentiler içerisine girebileceklerini ifade etmiştir. Toplumun erkek ve kadın rollerine yüklediği değerden kaynaklanabilecek bu farklılık üniversite öğrencilerinin evlilik kavramına farklı anlamlar yüklemesine ayrıca evlilikten farklı beklentiler içine girmesine neden olabilmektedir (Koç, 2007).

4.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna Ait Bulguların Yorumlanması ve Tartışılması

Evlilik kaygısı, evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlam arasındaki ilişkide evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen anlamın, evlilik kaygısını yordadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen çoklu regresyon analizine geçmeden önce değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Daha sonra kurulan modelin analizleri sonucunda evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen (pozitif-negatif) anlamın, evlilik kaygısını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında bazı değişkenlerin yeni olduğu göz önünde bulundurularak daha önce bu ilişkiyi inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır buna

rağmen bazı kuramsal çerçeveler bağlamında bu çalışma gerçekleştirildi. Bilişsel kuram, kaygıyı açıklamak için kullanılan yaklaşımlardan biridir. Bilişsel kuram perspektifinden kaygıya bakıldığında, kaygıya neden olan durumların olayların kendisi değil, bireylerin olayları yorumlama şekli ve olaylarla ilgili beklentileri olduğu ortaya konmaktadır (Beck, 1976). Bu açıdan düşünüldüğünde ve mevcut çalışma bulguları doğrultusunda da evlilik kaygısının doğasını anlayabilmek için bireylerin evlilik beklentileri ve evliliğe yükledikleri anlamların etkili olabileceği sonucuna varılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sonucunda katılımcıların evlilik kaygısı düzeylerinin, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği; ilişki durumu değişkenine göre anlamlı fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların evlilik beklentisi düzeylerinin, cinsiyet, yaş ve ilişki durumu değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların evliliğe yüklenen pozitif anlam boyutunun, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği; ilişki durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği; katılımcıların evliliğe yüklenen negatif anlam boyutunun, cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği; ilişki durumu değişkenine göre anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Evlilik kaygısı, evlilik beklentisi, evliliğe yüklenen negatif anlam ve pozitif anlam arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki olduğu saptanmıştır. Bununla beraber evlilik kaygısını yordamada; evlilik beklentisinin, evliliğe yüklenen negatif ve pozitif anlamın rolü olduğu belirlenmiştir.

Öneriler

Yurt içi ve yurt dışı alanyazını incelendiğinde, araştırma kapsamında incelenen değişkenlerin üçünü bir arada içeren bir araştırmaya rastlanmamaktadır. Evlilik kaygısı, evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen pozitif-negatif anlamı inceleyen araştırmaların sınırlı olmasından dolayı yapılacak daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu açıdan, bu araştırmanın yapılacak yeni çalışmalar için örnek olacağı düşünülmektedir. Araştırmanın bulguları ve sınırlılıkları doğrultusunda gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

1. Bu araştırma için çalışma grubu, evli olmayan 18-25 yaş aralığında olan bireylerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma farklı yaş gruplarını içeren daha geniş bir örnekleme gerçekleştirilebilir.
2. Araştırmada çalışma grubuna ilişkin veriler salgın (COVID-19) sebebiyle çevrimiçi anket yoluyla toplanmıştır ileride mülakat, görüşme gibi birebir çalışmalarla verilerin toplanmasıyla daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

3. Bu çalışmada COVID-19 küresel salgını sürecinde yürütüldüğünden katılımcıların ölçeklere verdikleri cevaplar yaşanan olumsuzluklardan etkilenmiş olabilir. Bu durum göz önünde bulundurularak, araştırmanın salgın sonrasında tekrarlanması önerilebilir.
4. Araştırma değişkenlerinden evlilik kaygısı, alanyazında yeni bir kavram olduğundan hakkında yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Bu nedenle farklı değişkenler ve çeşitli örneklemlerde daha fazla tekrarlanabilir. Birlikte yaşayan, henüz evlenmemiş çiftler veya boşanmış kişiler örnekleminde; eğitim düzeyi, yaşamını geçirdiği yer, gelir gibi farklı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenerek geliştirilebilir.
5. Araştırmada evlilik kaygısı düzeyinin ilişki durumuna göre farklılaştığı göz önünde bulundurularak, ileride ilişki doyumu ile ilgili çalışmalara yer verilebilir.
6. Evlilik beklentisi ve evliliğe yüklenen negatif anlam alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı bulgusu düşünüldüğünde; ilerideki araştırmacılar için araştırmanın tüm değişkenleri ile toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelemesi önerilebilir.
7. Evliliğe yüklenen pozitif ve negatif anlam ölçeği ile çiftlerle, evlilik öncesi ve evlilik sonrası olmak üzere aynı kişilerle evliliğin bireylerin evliğe yüklenen anlamlar konusunda neleri değiştirebileceğini anlamak amacıyla bir araştırma gerçekleştirilebilir.
8. Evlilik beklentisi düzeyinin cinsiyet ve ilişki durumu değişkenlerine göre farklılaştığı bulgusu göz önünde bulundurularak; alanyazın bağlamında da bireylerin evlilik beklentilerinin gerçekçi olmadığı durumlar söz konusu olduğunda, bu durum olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Henüz evlenmemiş bireyler ve evlilik öncesindeki çiftler için gerçekçi olmayan evlilik beklentileri konusunda eğitim verilebilir. Bu konuya odaklanan aile danışmanlığı programları hazırlanıp yaygınlaştırılması önerilebilir.
9. Araştırma sonucuna göre bu çalışma grubundaki genç yetişkin bireylerin, evliliğe kaygısız yaklaştıkları, gerçekçi beklentiler içerisinde oldukları, hem çok yüksek olumlu hem yüksek olumsuz anlamlandırmalara sahip oldukları yani tek bir pencereden bakmadıkları, konuya dikkatli yaklaştıkları

görülmüştür. Bu durum, başarılı evlilikler ve toplum ruh sağlığı açısından olumlu bir sonuçtur. Bu çalışmanın sonuçlarından yararlanılarak gençlerin gereksinimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda evlilik öncesi eğitimler, evlilik öncesi danışmanlık programları ve seminerleri düzenlenebilir. Bu programlar hayata geçirilirken, multidisipliner yaklaşım içinde (psikolog, sosyolog, doktor, ebe/hemşire, sosyal hizmet uzmanı vb.) olunabilir ve en önemlisi alanında uzman kişiler rol alabilir.

10. Başarılı evliliklerin mutlu aileler, mutlu ailelerin de sağlıklı toplumlar oluşturduğu gerçeğinden yola çıkarak, toplumun tüm kesimine evlilik eğitimi verilebilir. Evlilik eğitimi örgün eğitim kurumlarında ders olarak okutulabilir veya kitle iletişim araçları yoluyla evlilik eğitimi ile ilgili programların düzenlenebilir özellikle akıllı telefon kullanımı ya da internet kullanım yaygınlığı düşünüldüğünde bununla ilgili çevrimiçi yolla eğitim programları düzenlenerek eğitim ve seminerler vasıtasıyla bireylerin evlilik eğitimi almaları sağlanabilir.
11. Bireyin kendini tanıması kişisel keşif süreci, beklentilerinin ve algılarının farkına varması evlilik olgusu adına göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir süreçtir. Kurulacak olan evliliğin kalitesi, evlilikten alınacak doyum ve evlilik uyumu bir nevi kişinin karşısındaki bireyden neleri isteyip istemediğini bilmesine bağlı olabilir. Boşanma durumları incelendiğinde boşanmaların büyük bir oranının evliliğin ilk beş yılı içerisinde olması, evlenecek olan bireylerin evlilik öncesinde beklentilerinin ve evlilikle alakalı yüklemelerinin farkında olmadan ve ya yüksek standartlarla evliliğe adım atıp hayal kırıklığı yaşamalarıyla ilişkilendirilebilir. Bireylerin kişisel olarak kendilerinin beklentilerin farkında olması, ortak beklenti ve yüklemeler evlilikteki mutluluk açısından düşünüldüğünden evlendirme dairelerinde evlilik için başvuran çiftlere kendileri keşfetmeleri evlilikten ve karşısındaki bireyden ne beklediğini fark etmeleri için seminerler ve kurslar verilebilir.

KAYNAKÇA

- Adak, N. (2016). Evlilik veya evlilik dışı birlikte yaşama: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyoloji Dergisi, Armağan Sayısı*, 23-40.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*, Özet Rapor. Erişim adresi: http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf
- Akbaş, M., Gökyıldız, Ş., Onat Köroğlu, C. , Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Cukurova Medical Journal*, 44(1), 93-100.
- Amin, N. , Foa, E. B. , Coles, M. E. (1998). Negative interpretation bias in social phobia. *Behaviour Research and Therapy*, 36(10), 945–957.
- Avcı, Ö. H. , Koç, M. , Bayar, Ö. , Yüce, E. (2016). Türkiye’de Erkek Olmak: Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Zorluklar. *Humanitas*, 4(8), 115-129.
- Barich, R. R. ve Bielby, D. D. (1996). Rethinking marriage. *Journal of Family Issues*, 17(2), 139-169.
- Beck, A. T. (1976). *Cognitive therapy and the emotional disorders*. New York: International Universities Press.
- Bener, Ö. ve Günay, G. (2013). Gençlerin Evlilik ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Blumer, H. (1969). *Symbolic interactionism: Perspective and method*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Boyer-Pennington, M. E., Pennington, J., Spink, C. (2001). Students’ Expectations and Optimism Toward Marriage as a Function of Parental Divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 34(3-4), 71–87.
- Budak, S. (2009). *Psikoloji sözlüğü* (4. basım). Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Burç, P . (2018). Evlilik ve Aile Olguları Üzerinden Gündelik Hayata Sosyo-kültürel Bir Bakış. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (13) , 135-141.

- Canel, A. N. (2012). Evlilik ve aile hayatı. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, İstanbul, s. 20.
- Carleton, R. N. (2012). The intolerance of uncertainty construct in the context of anxiety disorders: Theoretical and practical perspectives. *Expert Review of Neurotherapeutics*, 12(8), 937-947
- Ceylan, F. G. (1994). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimindeki Tercih ve Beklentileri* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Collins, W. A. ve Sroufe, L. A. (1999). "Capacity for intimate relationships: A developmental construction". In W. Furman, C. Feiring, & B. B. Brown (Eds.), *Contemporary perspectives on adolescent romantic relationships* (pp. 123-147). New York: Cambridge University Press
- Cordova, J.V., Eubank Fleming, C.J., Morrill, M.I., Hawrilenko, M., Sollenberger, J.W., Harp, A.G., Gray, T.D., Darling, E.V., Blair, J.M. Meade, A.E., Wachs, K. (2014). The marriage checkup: A randomized controlled trial of annual relationship health checkups. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 82, 592-604.
- Curran, M. A., Utley, E. A., Muraco, J. A. (2010). An exploratory study of the meaning of marriage for African Americans. *Marriage & Family Review*, 46(5), 346–365.
- Çelik, E. ve Erkilet, G . (2019). Evlilik Kaygısı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *ebad.*, 2(1), 47-57.
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Doktora Tezi). T. C. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Devecioğlu, P. (2020). *Nişanlı Bireylerde İlişki Doyumunu Yordamada Bağlanma Boyutlarının Evlilik Tutumlarının ve Beklentilerinin Rolü* (Yüksel Lisans Tezi). T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dillon, H (2005). *Family violence and divorce: Effects on marriage expectations*. (Yayımlanmamış doktora tezi). East Tennessee State University, ABD.

- Dilmaç, B., Hamarta, E. ve Arslan, C. (2009). Analysing the trait anxiety and locus of control of undergraduates in terms of attachment styles. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(1), 143-159.
- Doğulu, C. (2018). Bir Sosyal Psikolog Gözüyle Afetler. *Pivolka*, 27 (8), 13-15.
- Duman, N . (2018). Boşanmanın Psiko-sosyal Sebepleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 1 (2) , 246-255 .
- Erdoğan, Ö. (2019). Akılcı Olmayan Evlilik Beklentilerinin Gelişiminde Televizyon Dizilerinin Etkisi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 48, 61-79.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma: Yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34): 119- 127.
- Fincham, F. D. ve Beach, S. R. H. (2010). Marriage in the new millennium: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 630–649.
- Galloway, L., Engstrom, E. ve Emmers-Sommer, T. M. (2015). Does Movie Viewing Cultivate Young People’s Unrealistic Expectations About Love and Marriage? *Marriage & Family Review*, 51(8), 687-712.
- Greenberg, E. ve Nay, W. (1982). The intergenerational transmission of marital instability reconsidered. *Journal of Marriage and the Family*, 44, 335-347.
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15 (3), 157-171.
- Güngörmüş, O. (1998). *Baba-Çocuk İlişkisi*. Ana-Baba Okulu, Remzi Kitapevi, İstanbul, s.246.
- Hall, S. S. (2006). Marital meaning: Exploring young adults’ belief systems about marriage. *Journal of Family Issues*, 27, 1437-1458.
- İmamoğlu, E. O. (1991). *Aile İçinde Kadın-Erkek Rollerini*. Türk Aile Ansiklopedisi. (c. 3) T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Vakfı.

- Johnson, K. D. (2015). *Marital Expectation Fulfillment and its Relationship to Height of Marital Expectations, Optimism, and Relationship Self-Efficacy Among Married Individuals* (Doktora Tezi, Andrews University). Erişim adresi: <https://digitalcommons.andrews.edu/dissertations/1573>
- Jones, G. D. ve Nelson, E. S. (1996). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce and Remarriage*, 26, 171-189.
- Juvva, S. ve Bhatti, R. S. (2006). Epigenetic Model of Marital Expectations. *Contemporary Family Therapy*, 28(1), 61–72.
- Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi- kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kocabıçak, S. (2019). *The Relationship Between Separation-Individuation Individualism-Collectivism Marriage Expectations and Marital Attitudes* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi University Institute of Social Sciences, İstanbul.
- Koç, M., Sezer, A., Balçın, M., Turhan, H., Polat, Ü. ve Bölükbaş, O. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Kavramına Atfettikleri Anlamlar. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2) , 110-123.
- Koçyiğit Özyiğit, M. (2017). The meaning of marriage according to university students: A phenomenological study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17, 679–711.
- Köroğlu, T. (2013). *Üniversite gençliğinin evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Karabük Üniversitesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Larson, J. H. (1988). The Marriage Quiz: College Students Beliefs in Selected Myths About Marriage. *Family Relations*, 37, 3-11.
- McNulty, J. K. ve Karney, B. R. (2004). Positive expectations in the early years of marriage: Should couples expect the best or brace for the worst? *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 729-743.

- Mercan, Ç. S. (2004). *Aile ve Evlilik Kurumuna Kültürel Bir Bakış: Farklı Kültürlerden Gelen Bireylerin Evlilikleri*. Evlilik Okulu, Yavuzer H. (Ed.), Remzi Yayınevi, İstanbul, ss.242-263.
- Najarpourian, S., Samavi, A. ve Shaafizadeh, H. (2019). Prediction of marriage expectation models from differentiation with the mediator variable of marriage attitudes in the single girls of Hormozgan University. *International Journal of Psychology*, 13(2), 43-66.
- Nelson, L. J. ve Barry, C. M. (2005). Distinguishing features of emerging adulthood: The role of self-classification as an adult. *Journal of Adolescent Research*, 20, 242-262.
- Odell, M. ve Quinn, W. H. (1998). Congruence, desire for change, and adjustment during the first year of marriage. *Marriage & Family Review*, 27(1/2), 91-130.
- Olthuis, J. V., Stewart, S. H., Watt, M. C., Sabourin, B. C. ve Keogh, E. (2012). Anxiety Sensitivity and Negative Interpretation Biases: Their Shared and Unique Associations with Anxiety Symptoms. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 34(3), 332-342.
- Öngen, D. E. (2012). The Relationship between Hopelessness and Sensation Seeking in Secondary School Teacher Candidates. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 3021-3025.
- Öz Soysal, F. S, Uz Baş, A. ve Aysan, F., (2020). A qualitative study for university students' marriage expectation. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(1), 241-253.
- Öz Soysal, F.S., Uz Baş, A. ve Aysan, F. (2016). Evlilik Beklentisi Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 20 (1), 119-128.
- Özabacı, N., Körük, S. ve Kara, A. (2018). Evliliğe yüklenen anlam ölçeğinin (EYAÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, 8(50), 235-259.

- Özdemir, H. ve Tatar, A.(2019). Genç Yetişkinlerde Yalnızlığın Yordayıcıları: Depresyon, Kaygı, Sosyal Destek, Duygusal Zeka. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 1 (2), 93-101.
- Özüğurlu, K. (1990). *Evlilik Raporu* (3. Basım). Altın Kitaplar Yayınevi: İstanbul.
- Pınar, G. (2008). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğe Bakış Açısı. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 10 (4), 49-60.
- Riggio, H. R. ve Weiser, D. (2008). Attitudes toward marriage: Embeddedness and outcomes in personal relationships. *Personal Relationships*, 15(1), 123-140.
- Segrin, C. ve Nabi, R. L. (2002). “Does television viewing cultivate unrealistic expectations about marriage?” *Journal of Communication*, 52, 217–263.
- Selen, B. (2020). *Genç yetişkin bireylerin kişilik ve mizaç özellikleri ile evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Sezer, S.(2019). *Evli olmayan bireylerde evlilik kaygısı ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve umutsuzluk arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sharp, E. A. ve Ganong, L. H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *Family Relations: An Interdisciplinary. Journal of Applied Family Studies*, 49(1), 71–76.
- Steinberg, S. J., Davila, J., Fincham, F. (2006). Adolescent Marital Expectations and Romantic Experiences: Associations With Perceptions About Parental Conflict and Adolescent Attachment Security. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 333-348.
- Strong, B., DeVault, C. ve Cohen, T. F. (2008). *The marriage and family experience: intimate relationships in a changing society*. 10th ed. Belmont, CA: Thomson/Wadsworth

- Tekin, S. (2020). *Evlenmemiş ve Evlenip Boşanmış Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Thornton, A. ve Young-DeMarco, L. (2001). Four decades of trends in attitudes toward family issues in the United States: The 1960s through the 1990s. *Journal of Marriage and Family*, 63, 1009–1037.
- Tunç, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Evlilik Beklentileri ve Evlilik Tutumları Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). T.C İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turkarıslan, N. ve Yurtkuran, S. (2007). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin Evliliğin Kuruluşuna İlişkin Görüş ve Düşünceleri*. T.C.Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020, 26 Şubat). *Evlenme ve Boşanma İstatistikleri*. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33708>. Erişim tarihi: 01 Nisan 2020.
- Ümmet, D. (2017). Üniversite Mezunu Evli Bireylerin Evlilik Algıları Üzerine Metaforik Bir İnceleme. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1/12), 205 - 235.
- Vangelisti, A. L. ve Daly, J. A. (1997). Gender differences in standards for romantic relationships. *Personal Relationships*, 4, 203-219.
- Waite, L.J. ve Lehrer, E.L. (2004). The benefits from marriage and religion in the United States: A comparative analysis. *Population and Development Review*, 29, 255-275.
- Watt, M. C., McWilliams, L. A. ve Campbell, A. G. (2005). Relations between anxiety sensitivity and attachment style dimensions. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 27(3), 191-200.
- Willoughby, B. J., Hall, S. S. ve Luczak, H. P. (2013). Marital Paradigms. *Journal of Family Issues*, 36(2), 188–211.

- Yazıcı, B. ve Demirli, C. (2020). Evlilik Kararı Alan Bireylerin Evliliğe Yükledikleri Anlam ile Evlilik Öncesi İlişkilerin İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7) , 295-326.
- Yıldırım, N. H. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı Düzeyleri ile Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Eş Seçme Kriterleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız, E. (2020). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillerinin Evlilik Beklentisi ile İlişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, C. (2020). *Parçalanmış Aile Ortamındaki Kız Ergenlerin Gelecekle İlgili Beklentilerinin ve Evliliğe Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). T.C KTO Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yikebali, M. (2018). Sembolik Etkileşimcilik ve Çağdaş Sosyal Teori: Topluma Yeni Bakışlar (Doktora Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-1: Sosyodemografik veri Formu

I. SOSYODEMOGRAFİK VERİ FORMU

Katılmak üzere olduğunuz çalışmaya Kent Üniversitesi Psikoloji anabilim dalı Klinik Psikoloji bilim dalı öğrencisi olan Kübra GÜLER'in " Evli Olmayan Bireylerin Evlilik Kaygısı ile Evliliğe Yükledikleri Anlam ve Evlilik Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezidir. Tezin danışmanlığını Dr. Öğr. Üyesi Ahmet SAPANCI yürütmektedir.

Çalışmaya yaklaşık olarak 15-20 dakika kadar zaman almaktadır. Çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanır. Bu formu okuyup onaylamanız çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ankette sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Çalışmanın herhangi bir bölümünde soruları cevaplamayı bırakmaya hakkına sahiptir. Bu çalışmanın hedefine ulaşması için soruları içtenlikle ve doğru şekilde cevaplamanız oldukça kıymetlidir. Cevaplarınız tamamen gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayınlarda kullanılacaktır. Verdiğiniz cevaplar sadece çalışmanın amacına ulaşması amacıyla veri olarak kullanılacaktır.

Anketin geçerli olması için lütfen soruların tümünü yanıtladığınızdan emin olunuz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Kübra GÜLER

Yaşınız: |

Cinsiyetiniz:

() Kadın () Erkek

Şu anda romantik bir ilişkiniz var mı?

() Evet () Hayır

EK-2 Evlilik Kaygısı Ölçeği

EVLİLİK KAYGISI ÖLÇEĞİ(EKÖ)

Bu ölçek bireylerin evlilik kaygısını belirlemek için hazırlanmıştır. Değerlendirmeye ilgili ifadeye 0 kesinlikle katılmadığınızı, 3 ise kesinlikle katıldığınızı göstermektedir. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyarak size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz.

0-----1-----2-----3
Kesinlikle Katılmıyorum Katlıyorum Tamamen katlıyorum

	0	1	2	3
1. Evlilik konuşulurken huzursuz olurum.	0	1	2	3
2. Evliyken kendimi güvende hissetmeyeceğimi hissediyorum.	0	1	2	3
3. Evlilikle ilgili konular keyfimi kaçırır.	0	1	2	3
4. Evlilikten dolayı başıma geleceklerden endişe ederim.	0	1	2	3
5. Evlenirsem keyfim kaçır.	0	1	2	3
6. Evlilik bana mutsuzluk getirir.	0	1	2	3
7. Evlilikle ilgili olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder.	0	1	2	3
8. Evlilik ilişkiyi sürdüremeyeceğimden endişelenirim.	0	1	2	3
9. Evlilikle ilgili konuşmaktan kaçırım.	0	1	2	3
10. Evliliğin hayatımı sınırlandıracağını düşündüğüm için evlilikten kaçırım.	0	1	2	3
11. Mecbur kalmadıkça evlenmem.	0	1	2	3
12. Bulduğum ortamda evlilikle ilgili bir konu açıldığında oradan uzaklaşıyorum.	0	1	2	3
13. Hiçbir zaman evliliğe tam olarak hazır olduğumu hissedemem.	0	1	2	3

EK-3 Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği

Evliliğe Yüklenen Anlam Ölçeği

Bu ölçek bireylerin evliliğe yükledikleri anlamları belirlemek için hazırlanmıştır. 5'li derecelendirmeye üzerinde ilgili ifadeye kesinlikle katılmadığınızı, 5 ise kesinlikle katıldığınızı göstermektedir. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyarak size en yakın gelen seçeneği işaretleyiniz.

1-----2-----3-----4-----5
Kesinlikle Kararsızım Tamamen
katılmıyorum katılıyorum

	1	2	3	4	5
1. Evlilik yaşamı kolaylaştırır	1	2	3	4	5
2. Evlilik sevgi, güven ve bağlılıkla kurulan bir birlikteliktir	1	2	3	4	5
3. Evlilik hayatı paylaşmaktır	1	2	3	4	5
4. Evlilik aşk ve sevgiyle beslenen bir süreçtir	1	2	3	4	5
5. Evlilik kişisel özgürlüklerden vazgeçmektir	1	2	3	4	5
6. Evlilik hayallerin gerçekleşmesidir	1	2	3	4	5
7. Evlilikte eşlerin birbirlerine güvenmemesi önemli bir sorun oluşturmaz*	1	2	3	4	5
8. Evlilik hayatı renklendirir	1	2	3	4	5
9. Evlilik işbirliği içinde yaşamayı gerektirir	1	2	3	4	5
10. Evlilik ömür töpüsüdür	1	2	3	4	5
11. Evlilik sabır gerektirir	1	2	3	4	5
12. Evlilik birlikte yaşamaya sanattır	1	2	3	4	5
13. Evlilikte hoşgörü önemlidir	1	2	3	4	5
14. Evlilik iki yarım elmanın bir olmasıdır	1	2	3	4	5
15. Evlilik bir ömür boyu sürmelidir	1	2	3	4	5
16. Evlilikte fedakarlık önemlidir	1	2	3	4	5
17. Evlilikte benzer karakterdeki bireyler daha mutlu olurlar	1	2	3	4	5
18. Evlilikte farklı karakterdeki bireylerin birlikteliği daha fazla mutluluk getirir*	1	2	3	4	5
19. Evlilik günlük hayatı kolaylaştırır	1	2	3	4	5
20. Evlilik geleceğe yönelik bir yatırımdır	1	2	3	4	5
21. Evlilik aynı evi paylaşmaktır	1	2	3	4	5
22. Evlilik bir kumardır	1	2	3	4	5
23. Evlilik hayata anlam katar	1	2	3	4	5
24. Evlilik ekonomik bir işbirliğidir	1	2	3	4	5
25. Evlilik zorluklarla mücadele gücü gerektirir	1	2	3	4	5
26. Evlilik çiftlerin birbirlerine özen göstermelerini gerektirir	1	2	3	4	5
27. Evlilik sevdiğine ait olmaktır	1	2	3	4	5
28. Evlilikte kişisel özgürlük diye bir şey yoktur	1	2	3	4	5
29. Evlilikte saygı her şeyden önce gelir	1	2	3	4	5
30. Evlilik bireyde şefkat ve merhamet duygularını oluşturur	1	2	3	4	5
31. Evlilikte eşlerden biri ihtiyaç duyduğunda, diğer eş koşulsuz destek sağlamalıdır	1	2	3	4	5

EK-4 Evlilik Beklentisi Ölçeği

EVLİLİK BEKLENTİSİ ÖLÇEĞİ

Lütfen aşağıdaki ölçekte yer alan her bir ifadeyi cevaplayınız. Sadece aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. İfadelerin yorumları bireylere göre değişebilir. Lütfen gelecekteki evliliğinizin neye benzeyeceğini hayal ederek aklınıza ilk gelen cevabı işaretleyiniz. Teşekkürler.

	Ta ma men Ka tlı yo rum	Ka tlı yo rum	Ka ra rsız ım	Ka tlı yo rum	Ta ma men Ka tlı yo rum
1- Evliliğim yaşadığım tüm diğer yakın ilişkilerden daha yoğun olacak.	()	()	()	()	()
2- Eşim ve ben cinselliğe eşit şekilde önem vereceğiz.	()	()	()	()	()
3-Ben ve eşim benzer temizlik alışkanlıklarına sahip olacağız.	()	()	()	()	()
4-Gelirlerimizi düzenli bir şekilde korumak zor olacak.	()	()	()	()	()
5-Birbirimizden yardım istemek bir sorun oluşturmayacak.	()	()	()	()	()
6- Eşim oldukça çekici biri olacak.	()	()	()	()	()
7- Her ikimizin de yapacağı belli başlı ev işleri olacak.	()	()	()	()	()
8-Yalnız başına geçirilen zaman birlikte geçirilen zaman kadar önemli olmayacak.	()	()	()	()	()
9-Romantik aşkın sürdürülmesi mutlu evliliğimiz için anahtar unsur olacaktır.	()	()	()	()	()
10-Eşim ve ben aynı zamanda çocuk sahibi olmak isteyeceğiz.	()	()	()	()	()
11- Eğer işimde terfi edersem ve başka bir şehre taşınmamız gerekirse eşim benimle birlikte gelmeye kesinlikle gönüllü olacaktır.	()	()	()	()	()
12-Evlilikteki doyumumuz cinsel hayatımızın yansıması olacaktır.	()	()	()	()	()
13-Eşim çok güçlü bir mizah duygusuna sahip olacak.	()	()	()	()	()
14- Her ikimiz de gerekirse evlilik danışmanına gitme konusunda gönüllü olacağız.	()	()	()	()	()
15- Eşim ve ben birbirimize karşı oldukça şefkatli olacağız.	()	()	()	()	()
16- Çocuk sahibi olmak her ikimizin de evlilik doyumunu geliştirecek.	()	()	()	()	()

17- Eşim ne istediğimi ve neyle mutlu olacağımı içgüdüsel olarak bilecek.	()	()	()	()	()
18- Eşim beni anlama konusunda sorun yaşayacak.	()	()	()	()	()
19- Eşimin vücudumun bozulması benim için sorun olmaz.	()	()	()	()	()
20- Eşim hayatımı şenlendirecek.	()	()	()	()	()
21- Eşim beni her zaman dinleyecek.	()	()	()	()	()
22-Eşimin eksik yanlarını göstererek onu değiştirebileceğim.	()	()	()	()	()
23-Birbirimize öfkeleneyeceğiz.	()	()	()	()	()
24- Cinsellik her zaman heyecan verici olacak.	()	()	()	()	()
25-Her zaman duygularımızı açıkça ifade edebileceğiz.	()	()	()	()	()
26-Eşim ve ben tatillerimizi hangimizin ailesiyle birlikte geçireceğimiz konusunda aynı görüşte olacağız.	()	()	()	()	()
27-Kararlarımızı her zaman birlikte alacağız.	()	()	()	()	()
28-Eşimin sadakatiyle ilgili kuşku duyacağım.	()	()	()	()	()
29-Tüm kavgalarımız hızlı bir şekilde çözümlenecek.	()	()	()	()	()
30-Eşim evlilik yıldönümü gibi önemli tarihleri unutacak.	()	()	()	()	()
31-Eşim otomatik olarak ailedeki kişileri sevecek.	()	()	()	()	()
32-Ev işlerini eşit bir şekilde paylaşacağız.	()	()	()	()	()
33-Eşim kararlarını alırken her zaman bana danışacak.	()	()	()	()	()
34-Her zaman aşırı duygusal yakınlığımız olacak.	()	()	()	()	()
35-Eşim ve ben çok fazla tartışacağız.	()	()	()	()	()
36-Eşim ve ben yemeklerimizi her zaman birlikte yiyeceğiz.	()	()	()	()	()
37-Benzer ilgilerimizin tümünü paylaşacağız.	()	()	()	()	()
38-Kayınlarımız ile geçinmem zor olacak.	()	()	()	()	()
39-Eğer eşime kendisiyle ilgili bazı şeyleri değiştirmesini söylersem benimle aynı fikirde olacak.	()	()	()	()	()
40-Eşim karşı cinsten birisini asla çekici bulmayacak.	()	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Kübra GÜLER ilköğrenimini İstanbul'da, orta öğrenimini ve liseyi Muğla'da tamamlamıştır. Araştırmacı lisans eğitimini ise 2017 yılında İstanbul Aydın Üniversitesi'nde Psikoloji bölümünü onur derecesi ile tamamlayarak mezun oldu. 2018 yılında İstanbul Kent Üniversitesi'nde Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı'na başlamış halen devam etmektedir.

Mesleki deneyim kazanmak amacıyla stajyer psikolog olarak, 10.2015-01.2016 tarihleri arasında İstanbul Adalet Sarayı'nda, 01.2016-05.2016 tarihleri arasında GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi'nde ve son olarak 10.2016-01.2017 tarihleri arasında T.C. Sağlık Bakanlığı İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde görev almıştır. Halihazırda Kognitif ve Davranış Terapileri Derneği'nde Kognitif Davranışçı Terapi eğitimine devam etmektedir.